

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja õppekava

Maris Ruberg

**ÕPPE-KASVATUSTÖÖ KORRALDAMISE PÕHIMÕTTED
LASTEAED-ALGKOOLIS**

Lõputöö

Juhendaja: Külli Salumäe,
TÜ VKA huvihariduse lektor

Kaitmisele lubatud

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2013

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	3
1. TEEMA TEOREETILINE KÄSITLUS	5
1.1 Õppe-kasvatustöö põhimõtted koolieelses lasteasutuses ja põhikooli I astmes	5
1.1.1 Õppe-kasvatustöö põhimõtete jätkusuutlikkus lasteaias ja põhikooli I kooliastmes.	6
1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgistamine	8
1.3 Õppe- ja huvitegevuse lõimimine lasteaed-alkkoolis	10
1.3.1 Kogupäevakooli põhimõtte rakendamise võimalused lasteaed-alkkoolis	12
1.4 Õppe- ja kasvatustöö kavandamine loodavas Kodila lasteaed-alkkoolis	14
2. EMPIIRILINE UURIMUS.....	16
2.1 Uuringu eesmärk ja metoodika	16
2.2 Ülevaade lasteaed-alkkooli õppe-kasvatustegevusest läbitöötatud dokumentide põhjal.....	18
2.2.1 Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtte.....	18
2.2.2 Õppe-kasvatustegevuse arendamise suunad, prioriteedid (parentustegevused).....	18
2.2.3 Huvi- ja klassivälise tegevuse iseloom, sisu ja lõimimine	19
2.3 Direktorite küsitluse tulemused ja arutelu	20
2.3.1 Direktorite nägemus õppe-kasvatustegevuse põhimõtetest ja eesmärkidest.....	20
2.3.2 Direktorite nägemus õppe-kasvatustegevuse arendamise suundadest ja prioriteetidest	21
2.3.3 Direktorite nägemus huvi- ja klassivälise tegevuse eesmärkidest	23
3. JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD KODILA LASTEAED-ALGKOOI ÕPPE-KASVATUSTÖÖ KORRALDAMISEKS.....	25
KOKKUVÕTE	27
KASUTATUD KIRJANDUS.....	29
LISAD	32
LISA 1. Teemaga seotud erialaterminid	32
LISA 2. Andmed koolide õppe-ja arengukavadest	34
LISA 3. Koolijuhtidele ja haridusnõunikule esitatud küsimused	42
LISA 4. Andmed direktorite ja haridusnõuniku küsitlusest saadud vastustest.....	43
SUMMARY	55

SISSEJUHATUS

Hariduse omandamine saab alguse lasteaiast ja vältab läbi elu. Targa ja jätkusuutliku ühiskonna alustalaks on inimesed, kelle elu- ja haridusteed vaadeldakse algusest lõpuni terviklikult, väärtustades iga arenguetappi ja nende järjepidavust ning sidusust.

Kasvukeskkonna mõju tugevus oleneb kujuneva inimese east. Varases lapsepõlves on kõige vahetumaks ja loomulikumaks keskkonnaks perekond. Lapse kasvades laieneb ka suhtlusring ning kasvukeskkond nihkub üha rohkem perekonnast väljapoole. (Hirsijärvi & Huttunen 2005, lk 18).

Üldhariduskoolis läbiviidav tegevus toimib kindlate põhimõtete alusel ja on eesmärgistatud, et tagada õpilaste igakülgne areng. Eesmärkide saavutamiseks on omavahel vaja siduda eri kavad, plaanid ja süsteemid. (Eisenschmidth, Aro, Kitsing, Punga, Salumaa, Tereping, Tiisvelt & Õun 2011)

Õppe-kasvatustegevust kavandades, teostades, analüüsides ja parendades on olulisteks alusdokumentideks riiklik õppekava, kooli õppekava, kooli arengukava, üldtööplaan, erinevate koolipersonali liikmete töökavad ja sisehindamiskord jne.

Rapla Vallavolikogu otsustas, et alates 2017/2018. õppeaastast jätkub õppetöö Kodila Põhikooli lasteaiaosas kuni kahes rühmas ning kooliosas 1.-4. klassis. Koolitüüp muutub lasteaed-põhikoolist lasteaed-algkooliks.

Olen töötanud Kodila Põhikoolis huvijuhina üheksa aastat. Arvesse võttes, et tööandjal on soov minuga töösuhet jätkata ja pakkuda ümber korraldatavas haridusasutuses uut ametikohta, tekkis vajadus uurida õppe- kasvatustegevuse korraldamise põhimõtteid lasteaed-algkoolis. Seega valisin oma lõputöö teemaks **Õppe-kasvatustöö korraldamise põhimõtted lasteaed-algkoolis**. Antud teema uurimine aitab kaasa professionaalse õppe-kasvatustegevuse kavandamisele ja korraldamisele nimetatud loodavas õppeasutuses. Lõputöös soovin leida vastuse järgmisele küsimusele: Kuidas on korraldatud õppe- kasvatustöö erinevates lasteaed- algkoolides õppe-kasvatustöö eesmärkide saavutamiseks?

Sõnastatud küsimusele vastuste leidmiseks uurin järgmiste lasteaed-alkoolide haldusdokumente: Alu lasteaed-alkool (Raplamaa), Valguta lasteaed-alkool (Tartumaa), Mammaste lasteaed-alkool (Põlvamaa), Vihasoo lasteaed-alkool (Harjumaa) ja Pikavere lasteaed-alkool (Harjumaa). Vaatlen antud lasteaed-alkoolide õppe- ning arengukavasid, kõrvutades neid nii riiklike õppekavadega kui omavahel. Valisin antud lasteaed-alkoolid, kuna nende õppeasutuste nimetatud dokumendid on vabalt leitavad asutuste kodulehekülgedel ning palvisid tähelepanu oma põhjalikkusega. Nende lasteaed-alkoolide kogemusi ning praktikaid võib võtta eeskujuks õppe-kasvatustegevuse läbiviimisel antud koolitüübis.

Lisaks sellele viisin läbi küsitluse loetletud lasteaed-alkoolide direktoritega ja Rapla valla haridusnõunikuga.

Lõputöö eesmärgiks on välja tuua kool-lasteaedade praktikad, mille rakendamine on põhjendatud Kodila lasteaed-alkooli õppe-kasvatustöö korraldamisel.

Lisaks on töös käsitletud kogupäevakooli põhimõtteid, mille katsetamiseks tulevases lasteaed-alkoolis on mul isiklik huvi.

Eesmärgi saavutamiseks sean järgmised ülesanded:

- uurimisteemat puudutava kirjanduse läbitöötamine teoreetilise osa koostamiseks;
- uurimismetoodika väljatöötamine;
- andmete kogumine ja tulemuste analüüsimine
- ettepanekute ja järelduste tegemine

Käesolev juhtumiuuring koosneb teoreetilisest ja empiirilisest osast. Esimeses peatükis käsitlen järgmisi teemasid: koolieelse lasteasutuse ja põhikooli I astmes õppe-kasvatustöö põhimõtted ja eesmärgid, õppe- ja huvitegevuse struktureerimine ning lõimimine eesmärkide saavutamisel.

Teises peatükis tutvustan uurimustöö metoodikat, annan ülevaate uurimisprotsessist, analüüsin saadud tulemusi.

Kolmandas peatükis toon välja isiklikud ettepanekud Kodila lasteaed-alkooli õppe-kasvatustöö korraldamiseks.

Töö pakub huvi nii Kodila lasteaed-alkooli juhtkonnale kui Rapla Vallavalitsusele, mille vastavatele liikmetele on kavas tulemusi tutvustada.

1. TEEMA TEOREETILINE KÄSITLUS

1.1 Õppe-kasvatustöö põhimõtted koolieelses lasteasutuses ja põhikooli I astmes

Lapse valmistumine kooliks algab lasteasutuses ning jätkub koolis. See on mahukas ja väga mitmekülgne protsess, mis peab toimuma mõlema haridusastme katkematus ja igakülgses koostöös.

Tänapäevastes õppekavades on eesmärgid sõnastatud üldjuhul lapse suutlikkustena, st eesmärgid väljendavad lapse tegevuse tulemust, mis tähendab, et eesmärgid on õppekavas esitatud lapsest lähtuvalt. (Kulderknup 2009, lk 6)

Airi Kukk toetub oma doktoriväitekirjas Lukas 2008, Marsh 1997 arvamusele, et lapse haridustee peab olema jätkusuutlik ning lähtuma toimetulekust ülemineku protsessis ühelt haridusastmelt teisele, silmas pidades õppekavas sõnastatud eesmärkide realiseerimist. Jätkusuutlikkus hariduses tähendab uuendustele orienteeritud ja motiveeritud inimeste kavandamist, kelle mõtlemine ja tegutsemine on suunatud säästvusele. Eesmärgiks on toetada terviklikku ja integreeritud lähenemist õppekava realiseerimisele. Sellest lähtuvalt on peamisteks märksõnadeks koosõppimine, avastusõpe, uuenduslik ja loov mõtlemine, ideede vahetamine, reflekteeriv praktika, kriitiline mõtlemine. Eduka jätkusuutliku hariduse eelduseks on lapse enesearengu ja mitmekülgsete sotsiaalsete oskuste olemasolu ning lapsekeskse pedagoogika põhimõtete kohaselt sõltub lapse toimetulek tema kasvukeskkonnast. (Kukk 2010, lk 9)

Kukk toetab Lev Vögotski seisukohta, mille järgi on kasvukeskkonnal oma spetsiifilised füüsilised, psühholoogilised, sotsiaalsed, kognitiivsed ja emotsionaalsed mõjurid nii eelkooli- kui koolieas. Üleminekul lasteasutusest kooli kahe erineva mikrosüsteemi mõjud integreeruvad: lapse õpisoov peab saama uusi stimulatsioone, mis arvestaksid tema varasemaid kogemusi ja arengutaset. Ülemineku protsessis ühelt haridusastmelt teisele omandab olulise tähenduse lapse koolivalmidus. See kompleksne mõiste tähistab lapse füüsilise, sotsiaalse ja psüühilise arengutaseme valmisolekut süstemaatiliseks sihipäraseks õpitegevuseks. (Kukk 2010, lk 9-10)

Lasteaed-alkkooli õppe-kasvatustegevus (*edaspidised selgitused teemaga seotud erialaterminitele vt Lisa 1*) peab olema korraldatud vastavalt koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riiklikule õppekavale. Oluline on, et nende kahe dokumendi põhimõtted õppe-kasvatustöö läbiviimisel oleksid lõimitud ja jätkusuutlikud lapse arendamisel lasteaiast kuni algkooli lõpetamiseni.

1.1.1 Õppe-kasvatustöö põhimõtete jätkusuutlikkus lasteaias ja põhikooli I kooliastmes

Lasteaed-alkkool on õppeasutus, kus võiks oskusliku töökorralduse läbiviimisel, võimalda lapsele sujuv üleminek mängumiljööst uuele tasandile, milleks on kooliõpingute keskkond.

2008. aastal uuenenud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava arendamisel lähtuti kasvatamise ja õppimise seostest lapse kogemuste ning kasvukeskkonnaga, kus lapsevanemad kannavad peamist vastutust laste kasvatajate ja nende heaolu mõjutajatena. Lähtuti ka teaduslikest andmetest lapse kasvamise, õppimise ja arenemise kohta. (Kulderknup, 2009 lk 5)

Lasteasutuses tuleb töö korraldada nii, et oleks tagatud õppe- kasvatustegevuse põhimõtted. Neist erilist tähelepanu tuleks pöörata lapse individuaalsusele, arvestades tema arengupotentsiaali.

Maiu Vaatmann kirjutab artiklis „Andekas laps lasteaias ja individuaalsed tegevused eriandekatele“, et lapse kasvatamisel ja arendamisel ei tohi hetkekski unustada, et iga laps on ainulaadne ja kordumatu. Seepärast tuleb igale lapsele läheneda individuaalselt. Tihtipeale veedavad lapsed lasteaias suurema osa ärkveloleku ajast, ning lapsevanematel napib aega, et süveneda oma lapse arengukäiku. Vaatmann kinnitab, et individualiseerimise eesmärgiks on arendada iga last vastavalt tema individuaalsetele omadustele, tema individuaalsele omapärale. Arengupsühholoogia põhitõdedele toetudes toimub areng vaid siis, kui lapse tegevus ja talle antavad ülesanded vastavad tema arengutasemele. Andekad lapsed vajavad lisaks tavapärastele tegevustele ka täiendavaid, individuaalseid tegevusi. Andekatele lastele soovitatakse tegevusi, mis arendaksid leidlikkust, loovust, mälu. Hea kõneoskuse arendamise eesmärgil tähtsustatakse pidevat suhtlemist lastega. Heaks arendajaks peetakse praktilisi käelisi tegevusi. Kui aga laps omab eriandekust (nt muusikalist, kunstilist vms), siis tuleks lasta tal vastava alaga piisavalt tegeleda. (Vaatmann 2011)

Lasteaialaste arengutempo erineb üksteisest vähemal või suuremal määral ning lasteaiaõpetaja ülesandeks on jälgida, analüüsida ja dokumenteerida iga lapse individuaalset arengut esimestest päevadest alates, mil laps rühma koosseisuga liitub. Vaatluste ja analüüsi tulemuste põhjal viiakse lapsevanemaga läbi arenguvestlus, kus vajadusel sõlmitakse kokkulepe arendustööks õpetaja ja lapsevanema vahel. Kodu ja lasteasutuse koostöö on ühe põhimõttena välja toodud ka koolieelse lasteasutuse õppekavas.

Üks väga oluline tegur on tervis, selle hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine. Normaalse kasvamise ja arengu tagamiseks tuleb arvestada laste arengu seaduspärasustega, hoolitseda laste füüsiliste ja emotsionaalsete vajaduste rahuldamise eest. Oluline on täiskasvanute ja eakaaslaste suhtumine lapsesse, lähedaste emotsionaalsete suhete olemasolu, sobilikud kasvatusvõtted. (Susi & Tohvre 2011, lk 6)

Põhimõtetes väärtustatakse lapse loovuse toetamist ja mängu kaudu õppimist. On väga oluline, et lapsele võimaldatakse eksperimenteerida ja avastada enda ümber uusi teadmisi. Kõige enam kogeb ta uusi oskusi meisterdades, mängides, maitstes, nuusutades, jutustades jne. Laps õpib siis, kui ta tunneb eelnevatest tegevustest rõõmu ja saab kasutada oma loovust erinevates situatsioonides.

Mängu kaudu õppimine tähendab nii õppemängude kasutamist kui ka säärase õpikeskkonna kujundamist, mis pakub lastele võimalusi vabamängu kaudu õppida. Mängides arenevad mõtlemine, loomevõime, kujutlused ja arusaamad, mängimine aitab lastel omandada keelt ning arendada sotsiaalseid oskusi, sealhulgas oskust teha koostööd teiste inimestega. Oluline on pakkuda lastele mängukogemust nii üksi ja paaris kui ka väikeses ning suures rühmas, nii toas kui ka õues. (Kulderknup 2009, lk 7)

Liilia Eriku järgi on mängimine enne kooliminekut lapse arengule sama oluline kui hilisem õppimine koolis. Koolieelses eas on lapse tegevusel põhiliselt mänguline iseloom, see tähendab, et ta tegutseb tegutsemise enda pärast ega pööra tähelepanu tulemusele. Sellisena ta lähebki kooli. Kooli ülesanne on kujundada lapse tegevus nii, et ta hakkaks ikka enam tähelepanu pöörama tegevuse tulemustele, millele aitavad kaasa erinevad mängud. Mängu rakendamine tunnis vähendab pinget, annab õpilasele puhkust pärast pikemat aega kestnud intensiivset vaimset pingutust. (Tuuling *et al* 2008)

Esimese kooliastme edukalt läbinud õpilane peaks hindama loovust ning tundma rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest. Algklassi laps tahab õppida, tunneb rõõmu

teadasaamisest ja oskamisest, õpib üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel. Samuti ühe pädevusena märkab ja hindab ilu. (Põhikooli riiklik õppekava 2010)

Lasteaiakultuuri loomulik osa peab olema humaansus, sallivus, see, et kedagi ei tõrjuta soo, rahvuse, arengulise eripära vms erisuse tõttu. Igapäevatoos tähendab kõigi laste kaasamine sageli vajadust leida lisaressursse. Näiteks eeldab koostöö vanematega, kes ei valda eesti keelt ja kellega lasteaias pedagoogidel puudub ühine keel, tõlkimist, muukeelse materjali loomist jms. Erivajadustega laste integreerimine tavarühma võib tähendada, et rühmas on näiteks kaldtee ratastooli jaoks, viipekeele tõlk või tugiisik jne. Demokraatiat õpitakse päev-päevalt selle sees elades. Nii lasteaias kui ka koolis saab lapsi ette valmistada elama demokraatlikus ühiskonnas vaid selle kaudu, kui lasteasutuse enda kultuur ja keskkond on demokraatlik ja inimsõbralik. See tähendab, et lastel on õigus valida, otsustada ja vastutada. Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine hõlmab endas nii sotsiaalse kui ka füüsilise keskkonna loomist. See on keskkond, kus laps tegutseb, laste ja õpetajate, laste endi ja personali suhted ning emotsionaalselt positiivne õhkkond lasteasutuses. Pedagoogi ülesanne on tagada eduelamusi, sest iga laps on mingis valdkonnas edukas. See, kas laps kogeb edu, sõltub pedagoogi professionaalsusest. Turvatunne ja edukogemus loovad aluse edasiseks õpimotivatsiooniks ning huvide kujunemiseks mitte üksnes koolis, vaid kogu elu vältel. (Kulderknup 2009, lk 7)

Alghariduse omandanud laps rakendab üldõpetuslikku tööviisi, väärtustab eesti ja teiste kultuuride traditsioone ning eripära. Austab oma kodu, riiki ja selle ümbrust ning tunneb nendega kaasnevaid sümboleid ja käitumisreegleid. (Põhikooli riiklik õppekava 2010, Koolieelse lasteasutuse õppekava 2008)

Õppeasutuse esmane ülesanne on tingimuste loomine õpilaste sotsiaalseks arenguks ja nende kasvamisel isiksusteks ja kodanikuks. Seega on koolieelse lasteasutuse ja põhikooli peamine ülesanne arvestada lapse individuaalsusega ja toetada tema arengut. Õppeasutus, kus see ülesanne on täidetud, on täitnud oma põhiülesande.

1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgistamine

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid lasteaias-alkkoolis peaksid olema püstitatud järgides jätkusuutlikkust. Lasteaias seatud eesmärgid peaksid toetama koolis läbiviidavat õppe-kasvatustegevust ja tagama ühtse järjepidevuse lapse arengus liikudes lasteaiast kooli.

Õppe- ja kasvatustegevust planeerides peab arvestama õpilaskontingendi eripära, kasutatavaid ressursse, töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning kohaliku piirkonna vajadusi (Eisenschmidt jt 2011, lk 16).

Kooli õppekavas, mis on õppe-kasvatustegevuse aluseks, on eesmärgid määratletud kolmel tasandil: kogu kooli personali puudutavad eesmärgid (üldpädevused, läbivad teemad, lõiming), ainevaldkonna pedagooge puudutavad eesmärgid (valdkonnapädevused) ja konkreetset õpetajat puudutavad eesmärgid (õppeainepädevused). Koolieelse lasteasutuse õppekavas on eesmärgid määratletud kahel tasandil: 6-7- aastase lapse eeldatavate üldoskustena neljas valdkonnas (mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused, enesekohased oskused) ning 6-7- aastase lapse arengu eeldatavate tulemustena seitsmes valdkonnas (mina ja keskkond, keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine). Õppeasutuse arengukavas, mis on sisuliselt õppeasutuse õppekava arendamise kava, on toodud õppeasutuse ressurssidest tulenevad prioriteetsed eesmärgid õppekava mingi valdkonna eelisarendamiseks. Kui kavandamise käigus ei leita seoseid õppeasutuse õppekava või arengukava eesmärkidega, siis ei ole kavandatud tegevused põhjendatud. (Eisenschmidt jt 2011, lk 17-18)

Kooli järjepideva arengu peab tagama arengukava, mis ei ole pelgalt formaalne dokument, vaid tegelikult toimiv ja kõiki toetav tööriist. Selle koostamisel on oluline kõikide poolte koostöö, see tähendab kooli õppenõukogu, õpilasesinduse ja hoolekogu liikmetele lisaks ka kohaliku omavalitsuse spetsialistide kaasamist. (Eisenschmidt jt 2011, lk 16)

Õpilase areng õppe- ja kasvatusprotsessis on olulisem ehk primaarne arengukava valdkond, mille eesmärgid on seotud ja annavad aluse eesmärkide püstitamisel kõigis järgnevates valdkondades. Õppe- ja kasvatusprotsessi eesmärkide püstitamisel arvestatakse sisehindamise aruandes õpilastega (lastega) seotud tulemuste analüüsi, sealhulgas erivajadustega arvestamist ja sellekohaste tegevuste mõjuulatust ning huvitegevuse ja terviseedenduse tulemuste mõju. (*HTMI haldusala üldhariduskoolide arengukava alus...*)

Õppe- ja kasvatus töö organiseerimisel lähtuvad õpetajad nii üldistest kui ka vahetutest õppe-eesmärkidest. Õppe- ja kasvatus töö üldeesmärgid on fikseeritud riiklikus õppekavas, millest lähtuvalt sõnastavad õpetajad konkreetset õppe-eesmärgid. (Krull 2000, lk 61)

Õppekava on dokument, milles esitatakse õpetuse eesmärgid, õpetatavate teadmiste ja oskuste sisu, õppemeetodid, õpetamisele ja õppimisele kulutatav aeg ning õppijalt nõutav tegevus ja tegevuse hindamise alused. (Antikainen, Rinne & Koski 2009, lk 154)

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodus ning lasteasutuse koostöös. Üldeesmärgist tulenevalt toetab õppe ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ning emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad õpisotsiaalsed ja enesekohased ning mänguoskused. (Kulderknup 2009, lk 17; Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava 2008)

Esimese kooliastme rõhuasetus õppe- ja kasvatustegevuses on esmalt õpilaste kohanemine koolieluga ja turvatunde ning eduelamuse kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Oluline on, et lapse üleminek lasteaiast koolikeskkonda oleks sujuv.

Põhikooli I kooliastmes keskendutakse (Põhikooli riiklik õppekava 2010, § 8)

- 1) kõlbeliste tõekspidamiste ning heade käitumistavade tundmaõppimisele ja järgimisele;
- 2) positiivse suhtumise kujundamisele koolis käimisesse ja õppimisesse;
- 3) õpiharjumuse ja -oskuste kujundamisele ning püsivuse, iseseisvuse ja eesmärgistatud tööoskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisele;
- 4) eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele;
- 5) põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel;
- 6) õpiraskuste äratundmisele ning tugisüsteemide ja õpiabi pakkumisele.

Isiksuse arendamine läbi õppimist toetavate tegevuste muutub järjest olulisemaks. Noore inimese praktilisi ja kogemuslikke oskusi aitab kujundada huvitegevus. Sageli leiavad õpilased oma tõelise kutsumuse just tänu huviringis tegutsemisele.

1.3 Õppe- ja huvitegevuse lõimimine lasteaed-alkoolis

Huvitegevuse sisuks on huvist lähtuv tegevus, et omandada teadmisi ja oskusi. Huvialahariduse sisuks on vabatahtlik süsteemne, pedagoogide juhendatud õppekavajärgne tegevus ühel huvialal suhteliselt pika aja jooksul, et omandada süvendatud teadmised, oskused ja vilumused valitud huvialal. (Huviharidus ja ... , 2005)

Huvitegevuse täpne mõiste ei ole kokku lepitud. Ühe võimaliku definitsioonina on märgitud, et huvitegevus on huvist ja võimetest lähtuv organiseeritud isiksuse arendamine, kusjuures huvitegevuse all laiemalt mõistetakse ringide tööd (Huviharidus ja ... , 2005).

Noorsoo strateegia 2006-2013 toob välja huvitegevuse mõiste kui pikaajalise või lühiajalise süsteemse juhendatud tegelemise huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal süvendatud teadmiste ja oskuste omandamiseks valitus huvialal (Noorsootöö strateegia 2006 – 2013).

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias huvijuhi eriala lõpetanud Elbe Prantsi lõputööst selgub, et lasteaialapse huvitegevuse mõiste mahub samadesse raamidesse. Lasteasutuse õppekava järgi omandab laps lasteaias alusharidust, mida võib võrrelda tasemeõppega. Seetõttu pärast lasteaiapäeva, huviringi minnes, tegeleb laps õppekavaväliste teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamisega. See toimub tasemeõppest vabal ajal mingil valitud huvialal. Samuti laieneb ka huvihariduse rakendusuringus antud huvitegevuse mõiste lasteaialapse kohta, sest oletatavasti viivad lapsevanemad lapsi ringidesse nende võimete ja oskuste arendamiseks (Prants 2009, lk 16).

Huvitegevuses osalemine arendab õpilaste vaimseid ja füüsilisi võimeid, sotsiaalseid teadmisi, oskusi ning kogemusi. Läbi huvitegevuse kujunevad isikuomadused, nagu töökus, sihikindlus, saavutusvajadus, vastutustunne, kohusetunne. Huvitegevuse kaudu saavutatakse enam tunnustust, eduelamusi. Eriti positiivne ja oluline on selle mõju üldhariduskoolides tõrjutud, vähese õpiedukusega või õpiraskustega noorte jaoks. (Huvialaharidus ja ..., 2005)

Elbe Prants toob esile, et tänapäeval panevad lapsevanemad järjest enam eelkooliealisi lapsi huviringidesse ning võimalused selleks on erinevad. Mitmesuguste tegevuste kaudu omandavad lapsed muusikalisi ja kunstialaseid oskusi, tantsusamme, spordivad, õpivad keeli, jne. Lasteaialaps pole aga veel küps täiskasvanu, kes oskab ise teha valikuid või otsuseid. Huvitegevuses osalemine on kasvavale organismile lisakoormus pärast päevaseid õppetegevusi ja suurt suhtlusringi lasteaias ning seetõttu peaksid lapsevanemad omama teadmisi lapse arengulistest iseärasustest, et osata analüüsida tema tegevusi ning otsustada, mida ja kui palju vajab laps eelkoolieas kõige enam. (Prants 2009, lk 6)

Lastaed-alkkoolis peaksid huvitegevusega seotud tegevused olema kooskõlastatud ja kättesaadavad nii lasteaias kui ka koolilastele. See vabastab lapsevanema kohustusest otsida oma lapsele erinevaid huviringe väljaspool õppeasutust ja piirkonda. Õppeasutuse huviringid võiksid

võimalusel jaguneda põhikooli riiklikus õppekavas olevate ainevaldkondade vahel (keel ja kirjandus, võõrkeeled, matemaatika, loodusained, sotsiaalsed, kunstiained, tehnoloogia, kehaline kasvatus). Erinevates ainevaldkondades läbiviidav ringitegevus võimaldaks lasteaed-alkooli õpilastele mitmekülgset huvitegevust.

Nagu eelnevalt öeldud on huvitegevus koolielu valdkond, millega tegeletakse mitmesugustel viisidel ja erinevas mahus. Huvitegevus lasteaias ja koolis on valdavalt korraldatud eraldi, sest õpilaste vanus antud tegevusteks on erinev. Huvitegevuse ühendamise lasteaias ja koolis on üheks võimaluseks eelkõige andekate laste arendamisel. Seni on antud tegevuse lõimimine lasteaias ja kooli vahel vähene või puudulik.

1.3.1 Kogupäevakooli põhimõtte rakendamise võimalused lasteaed-alkoolis

Õppe- ja huvitegevuse lõimimine peaks toimuma kindla struktuuri või päevakava alusel. Õpilasele tuleks võimaldada sujuv üleminek õppetöölt huvitegevusele.

Antud olukorra lahendamiseks on Saksamaal välja töötatud kogupäevakool, mida võib nimetada ka edasi arendatud pikapäevarühmaks, mis pakub õpilastele organiseeritud tegevust

- õpilastel on võimalus pärast õppetunde osaleda erinevates huviringides;
- teha koduseid ülesandeid ja saada õpiabi;
- noorematel õpilastel ka mängida klassikaaslastega.

Osalejatele on ette nähtud toitev söögikord ning vähegi sobiva ilma korral puhkus värskes õhus. Antud süsteemi tulemusena ei tahagi õpilased kohe pärast tunde laiali minna ning neile hakkab koolis meeldima - eduelamused võtavad koolipingeid maha. Kogupäevakool jätab noorele võimalikult vähe aega sihipäratuks tegevuseks. Seotud on pikapäevarühma töö, huvitegevused, mõnes piirkonnas noortekeskusi.

Kogupäevakool suurendab klassiruumis (formaalne) ja väljaspool klassiruumi (mitteformaalne) õppimise seost ning seega toetab individuaalsete võimete arengut. Kvaliteetsed huviringid saavad kättesaadavaks ka madala sotsiaalmajandusliku taustaga õpilastele.

Uuringud Saksamaal on näidanud kogupäevakooli positiivset mõju õppurite akadeemilistele võimetele ja motivatsioonile: struktureeritud vaba-aja veetmise võimalused ning akadeemilist edasijõudmist soodustavad tegevused on laiendanud noorte ambitsioone ning parandanud keskmist hinnet. (*Koolinoorsootöö näited välismaal...2012*)

„Maailmas ja vähesel määral ka Eestis levinud kogupäevakooli kontseptsioonile leiduks rohkem rakendust. Eestis töötavad tavaliselt mõlemad lapsevanemad täiskoormusega ning oleksid seetõttu sisukale õppetööjärgsel tegevusele koolis avatud. Kogupäevakool seob huvitegevuse, pikapäevarühma, õpiabi ja avatud noorsootöö üheks tunnivälise tegevuse kogumiks, millega paljudele noortele kujundatakse koht, kus nad saavad individuaalselt või koos teistega otstarbekalt oma vaba aega sisustada.“ (Kost 2012)

Idealis võiks kogupäevakool võtta kogukonnakooli vormi, kaasates tunnivälisesse tegevustesse ka lapse- ning vanavanemaid – ringid noortele ja nende pereliikmetele, ühisüritused jms. Selline lähenemine tõstab kooli väärtust ja populaarsust nii noorte kui ka nende perede seas. (Kost 2012)

Näiteid koostööst lapsevanematega võib tuua Rocca al Mare koolist. 2011.a. sügisest startis Rocca al Mare juures huvikool KuMa, mis ühendab kogu pere kvaliteetse vaba aja sisustamise võimalusi – nii perena koos kui täiskasvanutel ja lastel eraldi. KuMa ühendab nelja suunda: laste tundidejärgsed huvitegevused, muusikakool (pilli-, laulu-, ansambli- ja solfedžoõpe), kogupere huvitegevused ja täiskasvanute huvitegevused.

KuMa eesmärgid on:

- tuua peresid ühiste tegevuste abil rohkem kokku,
- liita ühist kultuuri koos luues nii kooliperet kui kohalikku kogukonda,
- luua tugevamaid ja inimlikke sidemeid kooli ja kodu vahel,
- täita kooli tundidejärgsel ja õhtusel ajal inimese arengut toetavate kultuursete tegevustega.

Koos vanemaga koolis tegutsemisest ja vanema huvist lapse ning iseenda arengu vastu tulenev energia annab lastele märku nende igapäevase keskkonna hoolimisest ja tähtsustamisest. Koolis (nagu eluski) õpivad kõik, nii väikesed kui suured! (*Rocca al Mare kooli kogupere kultuurimaja ehk KuMa ... 2013*)

Aktiivsemad kogupäevakooli rakendajad Eestis on Gustav Adolphi gümnaasium, Tallinna Rahumäe põhikool, Vanalinna Hariduskollegium.

Väikese kogukonna jaoks oleks kogupäevakool üks lahendus külade taasaktiveerimisel. Valusamateks probleemideks väikekülades ongi tööotsingud kodukohast kaugemal, laste koolitamine ja päevahoid ning aktiivse seltsielu puudumine. Kogupäevakooli tööõhkimõtete alla võiks kuuluda lasteaed-alkooli laste ja vanemate huvitegevuse koordineerimine, koduste ülesannete lahendamine, tegevused noortekeskuses jne.

1.4 Õppe- ja kasvatustöö kavandamine loodavas Kodila lasteaed-alkkoolis

Viimasel kümnel aastal on õpilaste arv Rapla vallas pidevas langustrendis. Kodila Põhikoolis õppis 2002. a 109 õpilast, 2012. a sügisel alustas õpingud vaid 49 õpilast, neist I kooliastmes 10, II kooliastmes 13 ja III kooliastmes 26 õpilast. Kodila Põhikool töötab kokku kolmes hoones: koolimajas, lasteaiamajas ja lisaks tööõpetusklasside majas kooli hoovis. Koolimaja ruumide kasutustihedus on väike. Rahvastikuregistri andmetel sündide arv Kodila Põhikooli piirkonnas ei suurene, olemasolevad prognoosid näitavad elanike järjepidevat langustrendi.

Haridusvõrgu ümberkorraldamise töörühma kokkuvõtted ja arutelud erinevates komisjonides ning Rapla valla arengukava nendivad õppetöö ümberkorraldamise vajadust Kodila Põhikoolis. Riigi õpetajatele töötasustamiseks eraldatava tasandusfondi rahastamisskeemi muutmise toob tänase skeemi alusel aastal 2014 vallas lisaraha vajaduse enam kui 200 tuhande euro osas.

Edaspidi on mõistlik õppetöö jätkamine kooliosas 1. - 4. klassini. Alates 2013. aasta sügisest ei avata kooliosas enam 5. klassi ja 2014. a sügiseks sisustatakse kahe lasteaiarühma ruumid koolimajas.

Võttes aluseks eeltoodu ning "Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse" paragrahvi 80 lõike 2 punkti 5 ja lõike 4, Rapla Vallavolikogu otsustas:

1. Mitte avada alates 2013/2014. õppeaastast Kodila Põhikoolis õppetööks 5. klassi. 6.-9. klassi õpilased saavad jätkata õppetööd Kodila Põhikoolis kuni kooli lõpetamiseni.
2. Alates 2017/2018. õppeaastast jätkub Kodila Põhikoolis õppetöö lasteaiaosas vastavalt vajadusele kuni kahes rühmas ning kooli osas 1.-4. klassini.

Kui põhikoolis ei toimu kolmanda astme õpet, kasutatakse tema nimetuses sõna algkool. Kui koolieelne lasteasutus ja põhikool, kus kolmanda astme õpet ei toimu, tegutsevad ühendasutusena, nimetatakse seda kooli lasteaed-alkkooliks.

Loodavas Kodila lasteaed- alkoolis vajavad kavandamist nii õppe- kasvatustegevuse põhimõtted kui eesmärgid, samuti eesmärkide saavutamiseks vajalikud strateegiad ja tegevused.

Ülle Saarits määratleb eelpedagoogika kui kasvatusteaduse valdkonna põhisihiks toetada kuni seitsmeaastase lapse eesmärgistatud arengut ja õpetamist ning uurida kasvukeskkonna ja kasvatusena seonduvaid probleeme. Alusharidust tõlgendab ta teadmiste, oskuste, vilumuste

käitumisnormide kogumina, mille laps omandab eelkoolieas, et saada baas igapäevaelus ning koolis edukaks toimetulekuks. (Kivi & Sarapuu et al 2005)

Lõpetades Kodila lasteaed-alkkooli peavad vanemad tegema valiku lapse edasiseks kooliteeks. Siinkohal on võimalusi kolm: Rapla Ühisgümnaasium, Rapla Vesiroosi Gümnaasium ja Hagudi Põhikool. Lahkudes koolist saavad vanemad küll õpetajapoolse koolivaliku suunitluse, kuid lõpliku otsuse teeb siiski vanem. Eelnev kogemus on näidanud, et vanemad eelistavad siiski Rapla linnas olevaid koole. Põhjuseks on eelkõige kooli transpordi logistikas (vanemad töötavad Raplas või Tallinnas) ja huvikoolide ja –ringide mitmekesisem valik. Hagudi Põhikooli valitakse harva, kuigi Rapla vallavalitsus lubas tagada tasuta koolitranspordi Kodila ja Hagudi vahel.

Väikekooli eeliseks on kindlasti varane märkamine. See tähendab, et väikese lastearvuga suudab õpetaja panna tähele kõiki õpilasi ja lähtuda kõigist individuaalselt. Suure kooli minnes see tähelepanu paraku hajub, sest klassis on lapsi ligikaudu viis korda rohkem. Kui laps juhtub olema tagasihoidlike võimetega, siis on ohuks koolist hinnete langus, sagenenud puudumised jne.

Suur vastutus lasub ka õpetajatel, kes peavad võimaldama õpilasele saavutada 4. klassi lõpetades õppekavas taotletavad I ja osalt II kooliastme pädevused, et konkureerida suure kooli õpilastega. Kõige tähtsamaks teguriks uude kooli õppima asumisel on sotsiaalsed oskused. Oluline on, et õpilane suudaks sulanduda uude keskkonda, oleks iseseisev, enesekindel ja seltsiv.

Ühtse taseme saavutamise eesmärgil võiksid eelnimetatud koolide juhtkonnad esitada ühtsed nõuded õpilaste teadmiste ja oskustele, kes on läbinud lasteaed-alkkooli. Selgeid ja üheseid nõudeid on vaja põhjustel, et lasteaed-alkkooli läbinud õpilane on omandanud õppekavas välja toodud I kooliastmes nõutavad teadmised ja oskused (1.-3. klassi), kuid 4. klassi lõpetamine ei taga õpilasele kõiki pädevusi, mis eeldatakse II kooliastme läbinutele. Oluline on, et õpilased, kes on läbinud Kodila lasteaed-alkkooli 1.-4. klassi saaksid probleemideta hakkama ning oleksid valitud koolis konkurentsivõimelised. Hetkel sellised nõudmised puuduvad.

2. EMPIIRILINE UURIMUS

2.1 Uuringu eesmärk ja metoodika

Antud lõputöös kasutasin uurimismeetodina juhtumiuuringut.

Juhtumiuuringus uuritakse ilmingut tema loomulikus keskkonnas ja kogutakse olukordade kohta triangulatsiooni põhimõtetel väga mitmekesiseid andmeid. Andmete kogumisel ja analüüsil toetutakse eelnevalt välja töötatud teoreetilistele eeldustele. (Laherand 2008, lk 74)

Lõputöös uuritavaks nähtuseks on õppe- kasvatustöö korraldus lasteaed- algkoolis. Nähtust uurisin selle loomulikus keskkonnas, tuginedes mitmetele erinevatele infoallikatele ja vaatenurkadele. Kasutasin mitme-juhtumi-uuringut: uurisin õppe- kasvatustöö korraldust viies erinevas lasteaed-algkoolis: Alu (Raplamaa), Valguta (Tartumaa), Mammaste (Põlvamaa), Vihasoo (Harjumaa) ja Pikavere (Harjumaa) lasteaed-algkool.

Andmeid kogusin triangulatsiooni põhimõttel erinevatest allikatest, mis võimaldas mitmekülgse ülevaate õppe- kasvatustöö korraldusest, mida rakendatakse õppe- kasvatustöö eesmärkide saavutamiseks erinevates lasteaed- algkoolides.

Uuringu läbiviimisel tuginesin mitmesugustest allikatest saadud andmetele:

- dokumendiuuring: lasteaed-algkoolide õppe- ja arengukavad
- kirjalik vahendatud küsitlus samade lasteaed-algkoolide direktorite ja Rapla valla haridusnõunikuga

Dokumendiuuringu tulemused õppe-kasvatustegevuse korraldamise kohta talletasin tabelina (vt *Lisa 2 Tabel 1*), milles koondasin kõigi lasteaed- algkoolide õppe-kasvatustegevuse andmed järgmise jaotuse alusel:

- õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted
- arengukavalised parendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel
- huvi- ja klassiväline tegevus
- õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine

Kirjaliku küsitluste läbiviimiseks uuringus osalenud lasteaed-alkkoolide direktoritele sõnastasin üheksa küsimust. Küsitluse eesmärgiks oli saada täiendavat lisainformatsiooni dokumendivaatlusele õppe-kasvatustegevuse korraldusest uuritud lasteaed-alkkoolides. Küsimustiku esitasin kõigile viiele uurimusse kaasatud lasteaed-alkkooli direktorile ajavahemikul 6.-10. mai 2013. Küsimustiku tagastasid kõik küsitletud direktorid. Lisaks intervjueerisin Rapla Valla haridusnõunikku.

Küsitledes lasteaed-alkkoolide direktoreid ja Rapla valla haridusnõuniku, kasutasin uurimuse läbiviimiseks ettekavatsetud valimit, mis põhineb sellel, et liikmed omavad kogemust ja eriteadmist kindla valdkonna kohta.

Küsitluse vastustest koostas in andmemassiivi, kus iga küsimuse alla on välja toodud kõikide direktorite vastused. Selline andmepaigutus on minu jaoks süsteemne ja töötlemisel ülevaatlik.

Juhtumiuuring esitab suuri nõudmisi uurija intellektile, isiksusele ja emotsioonidele kui ükski teine uurimisstrateegia. Põhjuseks on asjaolu, et juhtumiuuringus pole tegemist rutiinsete andmekogumisprotseduuridega. (Laherand 2008, lk 82)

Tuleb tunnistada, et kirjaliku küsitluse läbiviimine ei õnnestunud parimal moel, kuid kohati kaootilist materjali töödeldes keskendus samadele aspektidele, mis olid aluseks dokumendivaatlusel.

Andmetöötamiseks juhtumiuuringus kasutatakse valdavalt kolme analüüsistrateegiat, milleks on toetumine teoreetilistele lähteoletustele, võistlevate seletuste kasutamine ning juhtumi kirjeldamine (Laherand 2008, lk 85-86).

Mina kasutasin uuritavate andmete analüüsimiseks juhtumi kirjeldamist. See strateegia on eelnimetatutest vähem eelistatud, kuid sobib juhul, kui teisi lähenemisviise on raske rakendada. Mõnikord ei ole kirjeldus juhtumiuuringu algne eesmärk, vaid aitab välja tuua olulisi põhjuslikke seoseid juhtumis. (Laherand 2008, lk 86)

Dokumendivaatluse tulemused esitan lähtuvalt kahest vaatenurgast:

- 1) ühised andmed/tegurid kõigil õppeasutustel
- 2) uuringus osalevate lasteaed-alkkoolide erinevad õppe-kasvatustegevuse korralduslikud praktikad, mis toetavad teoreetilises osas esile toodud põhimõtete rakendusi

2.2 Ülevaade lasteaed-alkkooli õppe-kasvatustegevusest läbitöötatud dokumentide põhjal

Antud peatükis toon välja Alu, Valguta, Mammaste, Vihasoo ja Pikavere lasteaed-alkkoolide õppe-kasvatustegevuse korraldamise põhimõtted. Uuritavateks dokumentideks olid loetletud koolide õppe- ning arengukavad.

2.2.1. Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtte

Kõik lasteaed-alkkoolid lähtuvad õppe- kasvatustegevuse eesmärkide ja põhimõtete määratlemisel otseselt põhikooli riiklikust õppekavast. Kõikides õppeasutustes hinnatakse õpilaste, õpetajate ja lastevanemate koostööd, arvestatakse teineteise vajadustega. Tähtsustatakse laste õpihuvi tekitamist ja toetamist, laste aktiivsust ning vastutust oma tegevuse ja õpitulemuste eest. Eriliselt peetakse oluliseks koostööd lapsevanematega. Kasutatakse võimalikult uuenduslikke õpetamismeetodid, koostööd, kokkuleppeid.

Eripärasid esile tuues kajastub see Alu lasteaed-alkkooli puhul õppekavades, kus pööratakse erilist tähelepanu laste ja õpilaste esteetilisele kasvatusel draama, muusika ja kunsti kaudu. Mammaste lasteaed-alkkooli õppe- ja kasvatustöö põhieesmärkideks on aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb toime oma elu ja tööga; kriitiliselt, loogiliselt ja loovalt mõtleva inimese kujundamine; õpilase mõtlema õpetamine. Õppekava põhimõtted on aluseks kogu kooli õppeprotsessile ja piirkondliku koostöö kujundamisele. Eelnenud eripärad on väärtustatud ka koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riiklikus õppekavas.

2.2.2 Õppe-kasvatustegevuse arendamise suunad, prioriteetid (parentustegevused)

Õppe-kasvatustegevus peab tagama kooli järjepideva arengu. Selleks on vaja välja selgitada prioriteetid ja erinevad parentusvaldkonnad, mis tagavad edaspidiselt kvaliteetsema õppetöö.

Põhikooli riiklik õppekava nimetab üheks põhihariduse alusväärtuseks tingimuste loomist erisuguste võimetega õpilastele arengu tasakaalustamiseks ja eneseteostuseks (Põhikooli riiklik õppekava 2010).

Kõigi uuritud lasteaed-alkkoolide parentustegevused õppe-kasvatustegevuse arendamisel seonduvad osaliselt põhikooli riiklikust õppekavaga. Nimetatud õppeasutused peavad oluliseks tugevdada sidet kooli ja kodu vahel. Võimalusena antud valdkonnas pakutakse välja erinevaid

vanematele suunatud koolitusi, perepäevasid, matku jne. Vajalikuks peetakse õpikeskkonna rikastamist ja erinevate meetodite rakendamist õppetöö läbiviimisel (õuesõpe jne). Enamus lasteaed-alkkoolidest on välja toonud klassivälise tegevuse mitmekesistamise ja lapsevanemate kaasamise huvitegevusse. Tähelepanu tuleks koondada hariduslike erivajadustega laste arengutingimuste loomisele ja täiendamisele.

Erinevustest väärivad väljatoomist Alu lasteaed-alkkoolist käitumisprobleemide puhul toimiv õpilasabi ümarlaad, kuhu vajadusel kaasatakse lapsevanemad, psühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog ja kooliarst. Sellist tegevust võib käsitleda, kui põhikooli riikliku õppekava §17 (hariduslike erivajadustega õpilased) tähtsustamist ja rakendamist õppe-kasvatustegevusse. Erilist tähelepanu pööratakse Alu lasteaed-alkkoolis laste kooliks ettevalmistamisele, arendades laste sotsiaalseid oskusi, et nad tuleksid toime koolis ja oskaksid erinevates olukordades käituda. Mammaste lasteaed-alkkool näeb vajadust valla koduste laste mängukooli tegevuse toetamiseks (3-6 aastaste).

2.2.3 Huvi- ja klassivälise tegevuse iseloom, sisu ja lõimimine

Kõikides uuritud lasteaed-alkkoolides toimub lasteaia osas tegevus kindlat päevakava, tegevuskava ning nädalakava järgides, mis on koostatud õppekavalisi ja neid toetavaid tegevusi lõimides, arvestades oma paikkonna omapära ja rahvatraditsioone, tervise- ja väärtuskasvatuse põhimõtteid.

Valdavat on kooli osas tegevuste läbiviimise aluseks õppeaasta üldtööplaan, mis sisaldab ka lasteaia tegevuskava, pikapäevarühma- ja huvitegevuse töökava. Õpet kavandades ja ellu viies arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks. Võimaluste piires on kooli tunniplaan ühendatud huviringide tegevuse ajakavaga, mis annab ülevaatliku ja selge vaate kogu päeva tegevustest. Päevakava kajastab õppetegevuste ning kooli õppekava toetavate tegevuste – pikapäevarühma ja ringide tegevuste järjestust ja kestust. Õpilastele on tagatud täiendav konsultatsioon ja pedagoogiline juhendamine väljaspool õppetunde iga päev.

Kõikides eelnimetatud lasteaed-alkkoolides on toimivad huviringid, kus peetakse oluliseks õppe- ja huvitegevuse lõimimist õpilase arengu toetamise nimel. Õppekava ja klassivälise tegevuse lõimimisel on loodud eeldused ja võimalused õppija arengu toetamiseks; teadmiste, oskuste ja väärtushinnangute kujunemiseks. Õppekava ja klassivälise tegevuse lõimitakse, silmas pidades

püstitatud eesmärged – üldpädevuste kujunemise toetamine tunnivälise tegevuse kaudu; õppekava väljundipõhisus; traditsioonide järjepidevus; koostöö huvigruppidega; avatus arendustegevusele.

Kuna lasteaed- algkoolid asuvad ühes majas, siis on tegu lõimitud õpikeskkonnaga, kus on loodud alus sujuvaks üleminekuks lasteaiast kooli, mis tagab lapse sotsiaalse valmisoleku uues olukorras ja keskkonnas.

2.3 Direktorite küsitluse tulemused ja arutelu

Järgnevalt annan ülevaate: 1) õppe-kasvatustegevuse põhimõtetest ja eesmärkidest, 2) õppe-kasvatustegevuse arendamise suundadest ja prioriteetidest ning 3) õppe- ja kasvatustegevuse (sh huvi- ja klassiväline tegevus) lõimimisest direktorite vaates.

2.3.1 Direktorite nägemus õppe-kasvatustegevuse põhimõtetest ja eesmärkidest

Tulemust esile tuues selgus, et lasteaia ja kooli pedagoogide koostöö õppe-kasvatustegevuse läbiviimisel vajab arendamist. Vastanud viiest koolijuhist kaks leiavad, et koostöö puudumise põhjuseks on erinev haridustasand ning tööriitm lasteaias ja koolis. Kolmes koolis on väga tihe koostöö õppe-kasvatustegevuse korraldamisel nn töö eelkooli õpilastega, ühiste sündmuste korraldamine, sisekoolitused jne.

Vastaja 1: „Eriti siiski koostööd ei ole, tegemist on erinevate haridustasanditega.“

Vastaja 2: „... oleme aastaid pööranud koostööle teadlikult tähelepanu, seda planeerinud, kuid rahule ei saa siiski jääda ... lasteaia ja kooli tööriitm on üsna erinev ning seetõttu on õppeaasta jooksul koosolemiseks aega üsna raske leida“

Selgus, et lasteaia ja kooli õppe- kasvatustegevuse ühendamise positiivse küljena näevad neli koolijuhti viiest sujuvat üleminekut lasteaiast koolikeskkonda. Vastustest selgub: peetakse oluliseks, et last ümbritsevad pereliikmed, tuttavad õpetajad ning õppekeskkond.

Vastaja 1: „... terve pere lapsed alates lasteaiast käivad samas lasteasutuses ...“

Vastaja 2: „... laste ja perede jaoks üks oma maja tuttavate inimestega päris pikaks ajaks ...“

Vastaja 3: „... lastel on koolitee juba ette tuttav, õpetajad tuttavad, sõbrad koolis ees nn. teel lasteaiast kooli toimub „pehme kukkumine“.“

Vastaja 5: „ ... sujuv üleminek lasteaia kooli, tuttav keskkond ning inimesed. Koostöö kooli ja lasteaia vahel on väga tõhus. Ühisürituste läbiviimine ja korraldamine ning jätkuv koostöö vanematega. “

Tulemustest selgus, et õppekavade koostamisel tuginetakse eelkõige riiklikule õppekavale ja seadustikule. Direktorite sõnul osalevad õppekavade koostamise ja arendamise protsessis lisaks pedagoogidele veel kooli hoolekogu ja lastevanemate esindus. Selgub, et üldjuhul eelistatakse eraldi õppekava lasteaia ja kooli õppe-kasvatustegevuse korraldamiseks. Direktorid ei too välja kindlaid põhjuseid erinevate õppekavade vajadusele, kuid ei poolda lasteaia ja kooli ühist õppekava. Üks direktor on välja toonud põhjusena kaks erinevat haridustasandit.

Vastaja 1: „Õppekavad peavad olema erinevad, sest tegemist on kahe erineva haridustasandiga, saab välja töötada ühiseid väärtusi, õppesuunitlust jmt, aga dokumendid peavad olema erinevad. “

Vastaja 2: „Lasteaial on oma õppekava ja koolil oma. Oleme õppekava teinud lahus. Tuginetakse riiklikule õppekavale ning osalejateks on pedagoogid. “

Vastaja 3: „Õppekava on meil mitmeosaline: lasteaia, põhikooli I ja II kooliastme ning lihtsustatud õppekava. Õppekava koostamisel osaleb küll kogu pedagoogiline personal. “

Vastaja 4: „ ...algul olid meil eraldi õppekavad, siis tõstisime nõustaja soovitusel kokku üheks õppekavaks. Aga see ei meeldi meile, on ka vanemate jaoks segane. Ilmselt planeerime uuesti lahku kirjutamise. “

Vastaja 5: „Õppekava arendamisel juhindutakse seadusandlusest, kohalikest tingimustest, asutuse eripärast ja traditsioonidest. Protsessis osaleb asutuse pedagoogiline kaader, hoolekogu ja läbi lastevanemate koosolekute ka vanemad. “

2.3.2 Direktorite nägemus õppe-kasvatustegevuse arendamise suundadest ja prioriteetidest

Erilist tähelepanu vajab hariduslike erivajadustega õpilaste toetamise süsteemi väljatöötamine ja paremate tingimuste loomine. Kahel korral toodi välja ka infotehnoloogiliste vahendite kasutusele võtmist õppetööd mitmekesisitava vahendina.

Vastaja 3: „... erivajadustega laste toetamine –paremate tingimuste loomine ja IKT vahendite kasutamine tänapäevases õppetunnis. “

Vastaja 4: „... HEV õpilaste jaoks on vähe materiaalseid võimalusi ... vaja eraldi rohkem tunde ... katsetame andekatele lastele eriprogrammide koostamist, sest liiga palju „auru“ kulub HEV lastele.“

Vastaja 2: „... käitumisraskustega lastega toimetulekuks vajalike metoodikate ja oskuste järjepidev täiendamine, omandamine ... IT–vahendite kasutamine igapäevases õppetöös ja uute programmide juurutamine ... pole piisavalt tugispetsialiste ... HEV õpilaste toetamise süsteemi parem toimimine, IÕK ja individuaalse arengu jälgimise kaardi vormi väljatöötamine ning kasutamine.“

Tulemusena tõid direktorid välja ka asutuse tugevused. Kõikides lasteaed-alkkoolides peetakse oluliseks lapsevanemate kaasamist ja avatud suhtlemist kogukonnaga.

Vastaja 2: „... lapsevanemate kaasamine ja avatud suhtlemine ...“

Vastaja 3: „...tihe side vanematega, kogukonnaga...“

Vastaja 4: „... koostöö lastevanematega...“

Toodi välja aktiivsed, kvalifitseeritud ja tugeva sisemise motivatsiooniga personal, kelle jaoks enesetäiendamine on väga oluline.

Vastaja 3: „Tugev õpetajaskond, hea koostöö!“

Vastaja 1: „Pädev ja arenguvõimeline õpetajate kaader, hea arvutitega varustus (arvutid klassides õpilaste kasutuses).“

Vastaja 2: „Kvalifitseeritud ja tugeva sisemise motivatsiooniga personal, kelle jaoks enesetäiendamine on vajadus.“

Võrdselt kahel korral pidasid koolijuhid tähtsaks koostööd ja meeskonnatööd õpetajate vahel ning osalemist õppetöös rikastavates projektides.

Vastaja 3: „... projektid aitavad elavdada õppetööd ...“

Vastaja 4: „... looduses õppimine projekti toel ...“

2.3.3 Direktorite nägemus huvi- ja klassivälise tegevuse eesmärkidest

Direktorite vastused andsid ülevaate, kuidas on nende õppeasutustes korraldatud huvi- ja ringitegevuse koordineerimine ja läbiviimine. Viiest lasteaed- algkoolist ühes kuulub koolipersonali ka huvijuht, kes koordineerib ringide tegevust ja vajadusel aitab sündmusi korraldada ka lasteaias.

Vastaja 2: „ ... Huvijuht on põhikohaga koolis, aga nõu ja jõuga aitab ka lasteaia ettevõtmistes. Ühisürituste organiseerimisel on huvijuht põhiline organisaator. Ringid on meil nii lasteaias kui koolis. ... ringide tööd koolis koordineerib ja kontrollib huvijuht. Lasteaias tegeleb sellega õppejuht.“

Tulemusi esile tuues selgus, et peamiselt koordineerivad huvi- ja ringitegevust lasteaed- algkoolides õpetajad, kelle vahel on ära jagatud õppeaasta jooksul toimuvad sündmused. Ühes koolis koordineerib huvitegevust õppealajuhataja. Ühe direktori sõnul huvijuhi vajadus puudub, sest lasteaias õpetatakse lapsi laulma, tantsima, etlema, näidendeid esitama oma õpetajate poolt õppetegevuste raames. Kõikides koolides tegutsevad õppetööd toetavad huviringid. Mõnes ringis käivad koos koolilastega ka suuremad lasteaialapsed (tants, džuuudo).

Vastaja 1: „Huvijuhti pole mõttekas palgata ja meil töötab paremini süsteem, kus kooli üritused on õpetajate vahel ära jagatud ja iga õpetaja saab oma klassiga korraldada õppeaastas mitu üritust, paranenud on ka õpetajate koostöö ... lasteaed aga huvijuhti ei vaja, nemad korraldavad oma üritusi nagunii ise. Mõnes ringis käivad koos koolilastega ka suuremad lasteaialapsed (tants, džuuudo), see on hea praktika. Ringijuhid töötavad tunniplaani alusel ja eraldi juhtimist ei vaja.“

Vastaja 3: „Meil huvijuht puudub, ettevõtmised on õppeveerandite kaupa õpetajate – vastutajate vahel ära jaotatud vastavalt õpetajate huvidele, oskustele ja võimetele. Meil on see nii aastate jooksul välja kujunenud.“

Vastaja 4: „Huviringid on ainult koolilastele. Lasteaias õpetatakse lapsi laulma, tantsima, etlema, näidendeid esitama oma õpetajate poolt õppetegevuste raames ... lastel on võimalik osaleda seltsimaja huviringides, mis asub külas, laste kodudele lähemal. Meil ei ole huvijuhti, koostame igaks kuuks detailse, üldtööplaani lähtuva ja kuupäevadega meelespea. Üks õpetaja, ka lasteaia õpetaja, juhib, koordineerib ühe kuu tegevusi. Kuud loosime igal sügisel.“

Vastaja 5: „Huvitegevust ja ringide tööd koordineerib õppealajuhataja. Üritusi viivad läbi klassijuhatajad, ringijuhid ja muusikaõpetaja.“

Direktorite väitel on lapsevanemad aktiivsed ja osalevad erinevatel õppeasutuse poolt korraldatavatel sündmustel. Selgus, et ühes koolis kaasatakse vanemaid loodusharidust toetavatesse matkadesse, mis on erinevate vanustega osalejatega ja väga rahvarohked. Peamiste tegevustena huvitöö korraldamisel on vanemad aktiivsed osalema matkadel, klassivälistel sündmustel ja saatjatena huviringide väljasõitudel jne.

Vastaja 3: „Lapsevanemad osalevad aktiivselt.“

Vastaja 4: „Kooli ja lasteaialaste vanemad on kaasatud peamiselt tervist edendavatesse ja loodusharidusega seotud tegevustesse ... oleme uhked oma perede matkade üle, mis on rahvarohked, erinevas vanuses osalejatega ... lasteaias toimivad hästi töötoad koos ema või isaga. Vanem saab valida, mida ta soovib õpetada, kas lasteaias või oma kodus.“

Vastaja 5: „Vanemad on aktiivsemad laatadel ja üritustel saatjatena. Osalevad pidudel ja näituste korraldamisel...“

Eraldi lapsevanematele suunatud huviringe ei pakuta, kuid võimalus antud organiseerida ise kooli ruumides huvitegevust.

Vastaja 1: „Lastega koos huvitegevuses ei osaleta, kuid lapsevanemad organiseerivad ise mõnel õhtul nädalas kooli ruumides huvitegevust (aeroobika, jooga, kapell)...“

Vastaja 2: „Lapsevanematele huvitegevust me pole organiseerinud. Küll aga löövad nad aktiivselt kaasa neis ettevõtmistes, üritustes, mida tehakse huviringiga ...“

3. JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD KODILA LASTEAED-ALGKOOLI ÕPPE-KASVATUSTÖÖ KORRALDAMISEKS

Alates 2017/2018. õppeaastast jätkub Kodila Põhikoolis õppetöö lasteaias vastavalt vajadusele kuni kahes rühmas ning kooli osas 1.-4. klassini. Vajadus on kavandada ja ümber korraldada õppe-kasvatustegevus.

Järgnevalt toon välja ettepanekud õppe- kasvatustöö kavandamiseks ja ümberkorraldusteks, mida järk-järgult, alates 2013/2014 õppeaastast, rakendada, et tagada loodavas Kodila lasteaed-alkoolis 2017/2018 õppeaastal kvaliteetne õppe-kasvatustöö.

Kodila lasteaed-põhikool lähtub oma õppe-kasvatustegevuse korraldamisel koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riiklikust õppekavast. Õppe-kasvatustegevuse kavandamisel tuleb vaadelda õppekavas sätestatud pädevusi tervikuna – lasteaiast kui põhikooli 4.klassini. See on eelduseks mitmekülgse ja järjepideva arengu saavutamiseks, mis võimaldab sujuvalt liikuda lasteaiast kooli. Leian, et antud põhimõtte ja eesmärk tagavad Kodila lasteaed-alkooli kvaliteetse õppe- ja kasvatustegevuse.

Kodila lasteaed-alkooli õppe- kasvatustegevuse arendamise suunad on: ühiste õppesuundade ja eesmärkide väljatöötamine lasteaias ja koolis, õppeasutuse isikupära kujundamine ning hariduslike erivajadustega lastele tugisüsteemi loomine ja rakendamine.

Kodila lasteaed-alkoolis on olemas võimalused õpilaste arendamiseks läbi keskkonnahariduse: hoone asub looduskaunis kohas, kus on võimalus erinevateks välitegevusteks, õppematkadeks ja õuesõppe läbiviimiseks. Parendustegevusena on põhjendatud rajada väliklass ja õpperada, mis loob eeldused loodussuuna väljaarendamiseks ja lõimimiseks õppe- kasvatustegevusse.

Lõimida õppekavasse hariduslike erivajadustega lapsi toetavad tegevused, sealhulgas luua lastele tugisüsteem, mis toetab iga õpilase individuaalset võimekust ja kavandab arendavad tegevused andekatele õpilastele. Parendustegevusena tuleb määrata lasteaed-alkooli tugisüsteemi juht, kes vastutab süsteemi toimimise eest.

Lastead-alkkooli õppetöväline tegevus peab toimuma kindla struktuuri alusel. Õppekasvatustöö lõimimine huvitegevusega peab toimuma nii huvi- ja klassivälises tegevuses, kooli traditsioonilistes sündmustes kui organiseeritud huviringe võimaldades kodulähedases koolis. Huvitegevus koolis kujundab õpilaste praktilisi ja kogemuslikke oskusi ning omab tähtsat rolli nende võimete ja annete arendamisel (Ruberg 2012).

Rakendada Kodila lasteaed-alkkooli õppetövälise tegevuse struktureerimisel kogupäevakooli põhimõtet. Pikapäevarühma tegevuse laiendamine kogupäevakooliks tagab õpilasele organiseeritud ja turvalise õppetövälise ajaveetmise.

Lõimida huvi- ja ringitegevus lasteaias ja koolis. Lasteaia lastele on kasulik võimalus oma andeid varakult avastada ja edasi arendada. Kodu lähedal asuv kooli huviring loob selleks suurepärased tingimused. Rakendada kogupere huviringid, kus laps ja vanem saavad veeta organiseeritud kvaliteetiga.

Asutada Kodila lasteaed-alkkooli juurde koduste laste mängukool. See tagab õppeasutuse jätkusuutlikkuse uute õpilaste näol. Mängu- ja eelkooli tegevus on õppeasutuses toetatud, mille läbi toimub eesmärgistatud kooliks valmistumine ning tiheneb õppeasutuse ja kohalike lastevanemate koostöö.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö „Õppe-kasvatustöö korraldamise põhimõtted lasteaed-alkoolis“ eesmärgiks oli välja tuua kool-lasteaedade praktikad, mille rakendamine on põhjendatud loodava Kodila lasteaed-alkooli õppe-kasvatustöö korraldamisel.

Selleks sõnastasin **uurimisküsimuse**: Kuidas on korraldatud õppe-kasvatustöö erinevates lasteaed-alkoolides õppe-kasvatustöö eesmärkide saavutamiseks?

Seatud eesmärgi täitmiseks töötasin läbi õppe-kasvatustegevust reguleerivad dokumendid ja intervjuerisin viie Eesti kooli direktoreid. Õppeasutusteks olid Alu (Raplamaa), Valguta (Tartumaa), Mammaste (Põlvamaa), Vihasoo (Harjumaa) ja Pikavere (Harjumaa) lasteaed-alkoolid. Uuritavateks dokumentideks olid koolieelse lasteasutuse õppekava, põhikooli riiklik õppekava ja koolide õppe- ning arengukavad.

Tööd teostades uurisin lasteaed-alkoolide õppe- ning arengukavasid, kõrvutades neid nii riiklike õppekavadega kui omavahel, lisaks sellele küsitlesin antud koolide direktoreid ja Rapla valla haridusnõuniku.

Järgnevalt on esitatud ettepanekud uuringu läbivate aspektide alusel.

Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted:

1. tuginemine koolieelse lasteasutuse ja põhikooli riikliku õppekavast alusel välja töötatud terviklikule õppeasutuse õppe-kasvatustegevuse korraldamise kavale
2. ühiste õppesuundade ja eesmärkide väljatöötamine lasteaias ja koolis
3. õppeasutuse isikupära kujundamine
4. hariduslike erivajadustega lastele tugisüsteemi loomine ja rakendamine.

Arengukavalised parendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel:

1. õpperaja ja väliklassi rajamine, mis rõhutab õppeasutuse keskkonnateadlikkust ja loob eeldused loodussuuna rakendamisele õppetegevuses

2. hariduslike erivajadustega lastele suunatud tegevuste lõimimine õppekavasse, sealhulgas tugisüsteemi loomine ja sellele juhi/vastutaja määramine

Huvi- ja klassiväline tegevus:

1. õppetöövälise tegevuse läbiviimine kindla struktuuri alusel
2. huvi- ja ringitegevuse lõimimine lasteaias ja koolis

Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine:

1. kogupäevakooli põhimõtte rakendamine õppetöövälise tegevuse struktureerimisel
2. kogupere huviringide rakendamine
3. koduste laste mängukooli asutamine
4. mängu- ja eelkooli tegevuse toetamine

Lõputöös saadud tulemused esitan ettepanekutena Kodila Põhikooli juhtkonnale ja Rapla vallavalitsusele tulevase Kodila lasteaed-alkooli õppe-kasvatustegevuse parendamiseks.

KASUTATUD KIRJANDUS

All-dayschools - Theinvestment programme "TheFuture of Education and Care.

<http://www.bmbf.de/en/1125.php>(20.04.2013).

Antikainen, A., Rinne, R. & Koski, L. 2009. *Haridussotsioloogia*. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Arengukava.<http://et.wikipedia.org/wiki/Arengukava> (12.04.2013).

Erik, L. 2008. *Mängu olemus ja tähtsus I klassi koolipäevas.* – Rmt: Lapsevanem ja õpetaja lapse arengu toetajana – mõtteid lapsevanematele ja õpetajatele. Tallinna Ülikooli Kirjastus, lk 30-35.

Eisenschmidt, E., Aro, V., Kitsing, M., Punga, A., Salumaa, T., Tereping, M., Tiisvelt, L. ja

Õun, T. 2011. *Isehindamine. Õppe-ja kasvatustegevuse analüüsimine ning hindamine*. Tallinn: AS Atlex.

Haridus- ja teadusministeeriumi haldusala üldhariduskoolide arengukava

alus.<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=11323>(19.04.2013).

Hirsijärvi, S., Huttunen, J. 2005. *Sissejuhatus kasvatusteadustesse*. Tallinn: AS Mediana.

Huvialaharidus ja huvitegevus. 2005. Maaelu Arengu Instituut

<http://www.hm.ee/index.php?048185> (12.04.2013).

Jürimäe, M., Treier, J. 2008. *Õppekavad ja lasteaed*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kinos, J., Pukk, M. 2010. *Lapsest lähtuv kasvatus*. Tallinn: TEA Kirjastus.

Kivi, L., Sarapuu, H. 2005. *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. Tartu: AS Atlex.

Kost, R. 2012. Õpetajate Leht 05.11.2012 Kasutamata võimalused kooli huvitegevuses.

<http://opleht.ee/719-kasutamata-voimalused-kooli-huvitegevuses/>. (23.04.2012)

Kogupäevakool.http://www.mitteformaalne.ee/assets/galleries/KNT_N%C3%A4ited.pdf

(25.04.2013).

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. RT I 2008, 23, 152.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917> (12.03.2013).

Koolieelse lasteasutuse seadus.RT I 1999, 27, 387.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/114032011006> (19.03.2013).

Krull, E. 2000. *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Kukk, A.** 2009. *Õppe-kasvatuseesmärkide saavutamine üleminekul lasteasutusest kooli ja esimeses kooliastmes.* – Rmt: Eelkoolihariduse efektiivsus ja selle jätkusuutlik areng põhikoolis. Teadusartiklite kogumik. Tallinna Ülikooli Kirjastus, lk 253.
- Kukk, A.** 2010. *Õppekava eesmärkide saavutamine üleminekul lasteasutusest kooli ning I kooliastmes õpetajate hinnanguil.* [Doktoritöö]. Tallinna Ülikool. Tallinn.
- Kulderknup, E.** 2009. *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.* Tallinn: Kirjastus Studium.
- Laanpere, Mart.** *Kooli õppekava enne ja nüüd.*
<http://math.ut.ee/simud/skoobel/kasiraamat/html/13.html> (16.04.2013)
- Leppik, P.** 2009. *Lapse arendamine algab hällist.* Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.
- Mets, M., Plaado, T., Pärnsalu, T., Raudsepp, M., Ridamäe, A., ja Sempelson, N.** 2010. *Juhtumiuuring.* [Referaat]. Siseakadeemia Sisejulgeoleku Instituut. Tallinn. www.e-ope.ee/download/euni.../file/.../Juhtumiuuringu_referaat.doc (9.05.2013)
- Pedastsaar, T., Reitav, U.** 2007. *Huvijuht koolikultuuri kujundavas võrgustikus.* Tartu: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Pittelkow, K., Jacob, A.** 2004. *Andekas laps.* Väike Vanker.
- Prants, E.** 2009. *Lasteaialaps huvitegevuses lastevanemate arusaamades.* [Lõputöö]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi.
Põhikooli ja gümnaasiumiseadus. RT I 2010, 41, 240. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13332410> (19.03.2013).
Põhikooli riiklik õppekava. RT I 2010, 6, 22.
www.riigiteataja.ee/akt/114012011001(20.04.2013).
- Ruberg, M.** 2012. *Kodila Põhikooli huviringide tegevuse vastavus kooli õppe-kasvatuseesmärkidele.* [Seminaritöö]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. Viljandi.
 Rocca al Mare kool. *Koolist KuMab valgust.* http://www.ramkool.edu.ee/kuma_2 (24.04.2013).
- Salundi, M., &Tiko, A.** 2008. *Koolivalikut mõjutavad tegurid. 2008.aastal kooli astunud laste vanemate küsitluse tulemusi.* Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
- Sarv, E.-S.** 2008. *Õpetaja ja kool õpilase arengu toetajana. Õpetaja enesest ja koolist.* Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
- Sepp, V.** 2010. *Andekusest ja andekatest lastest.* Tartu: AS Atlex.
- Susi, A., Tohvre, R.** 2011. *Õpilase vaimse tervise hindamine. Juhendmaterjal kooliõdedele.* Tallinn: Ajakirjade Kirjastus AS.
- Sutrop, M., Valk, P., Velbaum, K.** 2009. *Väärtused ja väärtuskasvatus. Valikud ja võimalused 21.sajandi eesti ja Soome koolis.* Tartu: Tartu Ülikooli eetikakeskus.

Talts, L. 1998. *Algõpetuse aktuaalseid probleeme VIII. Teadustööde kogumik*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

Triangulatsioonist.http://www.tlu.ee/opmat/ka/opiobjekt/Kasvatusfilosoofilised_paradigmad/triangulatsioonist.html (9.05.2013)

Veetamm, M. 2011. *Andekas laps lasteaias ja individuaalsed tegevused*

eriandekatele.http://www.teatoimeta.ee/_Andekas_laps_lasteaias_ja_individ_408.htm

(17.04.2013)

Vikat, M. 2002. *Andekas laps muutuvast ühiskonnas*. Tallinn: Tallinna Pedagoogika Ülikooli kirjastus.

LISAD

LISA 1. Teemaga seotud erialaterminid

Õppe- ja kasvatustegevus

- Toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused. (Koolieelse lasteasutuse õppekava 2008)
- Põhikoolis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine. (Põhikooli riiklik õppekava 2010)

Õppekava- õppimise ja õpetamise plaan, mis määrab kindlaks õpetamise eesmärgid, aja, sisu, ja korralduslikud alused ning nõuded õpitulemuste hindamiseks (*Kooli õppekava enne...*)

Huvitegevus- jätkusuutlik süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel tasemeõppest ja tööst vabal ajal, et omandada süvendatud teadmisi ja oskusi. (*Huviharidus ja...*)

Huviring- mitteformaalse õppimise vorm, mille eesmärgiks on õpilastes erinevate valdkondade (muusika, tants, sport, keel, käeline tegevus jne) arendamine.

Lõimimine- osadest tervikuks liitmine, ühendamine või sulatamine. (ÕS 2006)

Õpilase terviklik areng- konkreetse õpilase individuaalne vaimne, sotsiaalne ja kehaline areng ning selle muutumine õppe- ja kasvatustöö käigus.

Koolieelne lasteasutus - koolieast noorematele lastele hoitu ja alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, mis toetab lapse perekonda, soodustades lapse kasvamist ja arenemist ning tema individuaalsuse arvestamist. (Koolieelse lasteasutuse seadus 2008)

Kogupäevakool (ingl. k *all day school*)- seob huvitegevuse, pikapäevarühma, õpiabi, spordiga tegelemise ja avatud noorsootöö üheks tunnivälise tegevuste kogumiks, millega on paljudele noortele kujundatud koht, kus nad saavad individuaalselt või koos teistega oma vaba aega sisustada. (Kost 2012)

Arengukava- strateegilisel planeerimisel arengustrateegiast lähtuv lähemate eesmärkide saavutamist kavandav dokument. Arengukava võib käsitleda kui tegevusplaani ning see on

aluseks eelarve koostamisel. Arengukava mahtu pole sätestatud, kuid see peab olema võimalikult konkreetne, lakooniline ning lihtsasti mõistetav. (Vikipeedia 12.04.2013)

Juhtumiuuring (ingl. k *case study*)- uurimisstrateegia, mis keskendub mingi probleemi, sündmuse, tegevuse, protsessi, indiviidi või indiviidide grupi detailsele ja terviklikule tundmaõppimisele. See on nähtuste sügavuti uurimine nende loomulikus keskkonnas tuginedes mitmetele erinevatele infoallikatele ja vaatenurkadele. Andmete kogumisel ja analüüsimisel toetatakse eelnevalt välja töötatud teoreetilistele eeldustele. (Mets, Plaado, Pärnsalu, Raudsepp, Ridamäe, Sempelton, 2010)

LISA 2. Andmed koolide õppe-ja arengukavadest

Tabel 1. Andmed õppe ja kasvatustegevuse korraldamise kohta lasteaed-alkoolide dokumentatsioonist

KOOL	KARAKTERISTIKUD	KOOLI ÕPPE- ja ARENGUKAVA	
ALU lasteaed-alkool	Dokumendi kehtivus	Õppekava / täiendatud 31.08.2012	Arengukava eelnõu 2012-2014 /Rapla vallavalitsuse poolt kinnitamata
	Ühine õppe- ja arengukava lasteaial ja koolil	Alu LAK õppekavad on koostatud eraldi dokumentidena, arengukava on lasteaial ja koolil ühine.	
	Õppeasutuse tüüp ja eripära	Õppeasutuse tüüp on lasteaed-alkool (kooli osas on 1.-4. klassi) Alu eripära kajastub õppekavades, kus pööratakse erilist tähelepanu laste ja õpilaste esteetilisele kasvatusel draama, muusika ja kunsti kaudu.	
	Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	Alu lasteaed-alkooli õppekava õppe- ja kasvatusesmärgid lähtuvad otseselt põhikooli riiklikust õppekavast.	
	Arengukavalised parentustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel	<ul style="list-style-type: none"> • Tagada kõigi vanemate osavõtt arenguestlustest. • Käitumisprobleemide puhul kutsuda ka õpilasi ümarlaua koosolekutele. Vajadusel kaasata arutlusele lapsevanemad, psühholoog, sotsiaalpedagoog, eripedagoog, kooliarst. Juurutada vanemate grupinõustamist. • Pöörata rohkem tähelepanu laste kooliks ettevalmistamisele, arendades laste sotsiaalseid oskusi, et nad tuleksid koolis toime ja oskaksid erinevates olukordades käituda. • Muuta lasteaia laste arenguhindamise ja koolivalmiduse hindamise meetodid mängulisemaks. • Kasutada kooli osas rohkem õuesõpet ka teistes ainetes peale loodusõpetuse ja kehalise kasvatusel. • Uuendada lasteaia-alkooli loodusõpperada. • Kasutada avastuslike mängude ja lapsest lähtuvat Hea Alguse metoodikat lasteaia osas. • Rakendada töösse lastevanemate poolt tasustatavaid huviringe. 	

		<ul style="list-style-type: none"> • Kasutada tundides rohkem diferentseeritud õppeülesandeid, õpetada rohkem õpikuga tööd tegema. • Teha tihedamat koostööd erialaspetsialistidega Rapla Info- ja nõustamiskeskuses. • Täiendada lasteaia-alkkooli lasteaia osa õppekava erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõttega. 	
	Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine	Alu LAK-il on päevakava, kus kajastatakse õppetegevuste ning kooli õppekava toetavate tegevuste, nagu pikapäevarühmas ja ringides korraldatavate tegevuste järjestust ja ajalist kestust. Õpet kavandades ja ellu viies arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks.	
	Huvi- ja klassiväline tegevus	Õppeasutuses toimivad järgmised huviringid: näite-, muusika-, kunsti-loovus-, käsitöö-, tantsuring ning mudilaskoor. Projekt-, õues- ja muuseumiõpe ning ekskursioonid ja õppekäigud planeeritakse õppeveerandi viimasele nädalale, kui kooli üldtööplaanis ei ole muud ajalist täpsustust. Õppe- ja kasvatustegevuse huvitegevuse kaudu toetamise eesmärgid: kooli traditsioonide hoidmine ja arendamine; muusika-, draama- ja kunstisuuna hoidmine ja edasiarendamine; õpilaste vaba aja sisukamaks muutmine.	
	Eriline tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> • Lasteaia-alkkooli kooliosa kuulub alates 2011.a Tervist Edendavate koolide võrgustikku. • Alates 2000 a. on sõprussuhted Soome Vabariigi Nurmijärvi valla koolidega. • Alates 2012/2013. õppeaastast töötab koolis väikeklass hariduslike erivajadustega õpilastele. • Eriline tähelepanu on andekate laste toetamisel nii tunnis kui ka tunniväliselt ning käitumisraskustega lastele õpiabi osutamine. • Õpilasabi ümarlaua (e. õppimist ja arengut toetav töörühm) kaasamine erivajadusega õpilasele sobiva õpiabi leidmiseks. 	
Valguta lasteaed-alkkool	Dokumendi kehtivus	Õppekava on kinnitatud direktori käskkirjaga 24.08.11	Arengukava 2013-2015
	Ühine õppe- ja arengukava lasteaial ja koolil	Valguta LAK-il on ühine õppe- ja arengukava.	
	Õppeasutuse tüüp ja eripära	Õppeasutuse tüüp on lasteaed-alkkool (kooli osas on 1.-6. klassi) Kooli eripäraks võib lugeda: kodukoha lähedus, lasteaia liit- ehk pererühm, väikese õpilasarvuga liitklassid, hea õppekvaliteet, lapsekesksus, lapse individuaalsuse toetamine ja üksteisega arvestamine, õppehoonet ümbritsev looduskeskkond, tundide ja tegevuste läbiviimine vabas looduses, väljakujunenud traditsioonid, rohked ühistegemised koos peredega, turvalisus.	

<p>Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted</p>	<p>Õppe ja kasvatuse üldeesmärgiks on isiksuse kujunemine, kes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) suhtub heasoovlikult kaasinimestesse, austab nende vabadust ja väärikust; 2) soovib ja oskab teha konstruktiivset koostööd; 3) toetab aktiivselt ühiskonna demokraatlikku arengut; 4) austab ja järgib seadusi, on teadlik oma kodanikukohustustest ja –vastutusest; 5) tunneb end oma rahva liikmena, kodanikuna, tunneb end seotuna Euroopa ja kogu inimkonnaga; 6) tunneb ja austab oma rahva kultuuri, omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub neisse eelarvamustevabalt ning lugupidavalt; 7) hoiab loodust, elab ja tegutseb keskkonda ning loodusressursse säästes; 8) usaldab ennast, on väärikas ja enesekriitiline; 9) tunneb end vastutavana oma elukäigu eest; <p>Õppe- ja kasvatustöö põhimõtetena võib välja tuua demokraatliku juhtimise, kuid hinnatud on ka töötajate initsiatiiv. Õppe- ja kasvatustöös hinnatakse koostööd õpilaste, õpetajate ja vanematega, arvestades üksteise vajadusi. Oluline osa on sisehindamisel hariduse kvaliteedi tagamisel. Tähtsustatakse laste õpihuvi tekitamist ja toetamist, laste aktiivsust ning vastutust oma tegevuse ja õpitulemuste eest. Lubatud on erinevad õpetamismeetodid, koostööd, kokkulepped. Õpetajal on kohustus enesetäiendamistele ja tähtis on üksteiselt õppimine. Lasteasutus praktiseerib looduslähedast ja väärtustepõhist õpetamist, kasvatamist ning teeb koostööd naaberkoolide ja lasteaedadega.</p>
<p>Arengukavalised parendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel</p>	<p>Parendusvaldkonnad e. võimalused:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaasata klassijuhatajatundidesse ja tunnivälistes tegevustes rohkem kogukonna võimekaid inimesi • lisaressursside taotlemine õppe-tegevuse mitmekesistamiseks • õpi- ja arengukeskkonna kaasajastamiseks koostöö Rõngu Keskkooliga, kuhu õpilased lähevad edasi õppima • tõhusam koostöö lastevanematega (koolitamine, info jagamine, arvamuste ja küsitluste läbiviimine) • teha enam koostööd kohalike asutustega-ettevõtetega
<p>Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine</p>	<p>Lasteasutuse õppe-ja kasvatustegevuse korraldamiseks koostatakse õppeaasta üldtööplaani, mis sisaldab ka lasteaia tegevuskava. Lasteaia osa töötab oma tegevus- ja päevakava ning nädalakava järgi, mis arvestab oma paikkonna omapära ja rahvatraditsioone, tervise- ja</p>

		väärtuskasvatuse põhimõtteid.	
	Huvi- ja klassiväline tegevus	Asutus peab oluliseks huviringide toetust õpilaste arendamisel, koolielu mitmekesistamisel, õppekava toetamisel ja õpilaste vaba aja aktiivsel sisustamisel. Huviringide töös osaleb ligi 90% koolilastest. Koolis töötavad arvuti-, spordi- ja kodundusring, lugemispesa, individuaaltunnid klaveriõppijatele, ansambel, pidudeks õpitakse näidendeid ja tantse. Lapsed saavad kasutada ka lähedal oleva seltsimaja huviringe.	
	Eriline tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> Asutuse arengukavas on koostatud väga sisukas SWOT analüüs kooli tegevuse kohta. Aastatel 2009-2012 on saadud rahastus 9 projektile, 3701 eurot õppetöö toetamiseks (Maanteeametilt, Kultuurkapitalilt, Avatud Eesti Fondilt, Keskkonna Investeeringute Keskuselt). Tugevusena on välja toodud, et lasteaed-kool on kui üks asutus, kus toimub sujuv üleminek lasteaiast kooli. 	
Mammaste -lasteaed-alkool	Dokumendi kehtivus	Vastu võetud Mammaste Lasteaia-Algkooli 30.08.2012	Arengukava 2010-2020
	Ühine õppe- ja arengukava lasteaial ja koolil	Mammaste lasteaed-alkoolil on ühine arengukava, õppekavad on lasteaial ja koolil eraldi.	
	Õppeasutuse tüüp ja eripära	Õppeasutuse tüüp on lasteaed-alkool (kooli osas on 1.-4. klassi) Mammaste lasteaed-alkool rakendab Hea Alguse programmi metoodikat nii lasteaias kui algkoolis. Lasteaias - algkoolis alustab laps oma haridusteed: algul lasteaias, seejärel 4-klassilises algkoolis. Lasteaed - algkool on hea algus inimese haridusteele, kogu elu kestvale õppimisele.	
	Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	Õpet kavandades ja ellu viies: 1) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, tervise seisundit, huvi ja kogemusi; 2) arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks; 3) võimaldatakse õpilastele mitmekesiseid kogemusi erinevatest kultuurivaldkondadest; 4) kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras; tehakse uurimistöid ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga; 5) luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane); 6) kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja	

	<p>visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet jms);</p> <p>7) kasutatakse asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid;</p> <p>8) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igaühe individuaalsust.</p>
<p>Arengukavalised parendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel</p>	<p><u>Alushariduse</u> edendamisel keskendutakse: lasteaia laiendamine - uute lasteaiarühmade loomine sh sõimerühmade; haridusasutuse kvalifitseeritud pedagoogilise kaadri kindlustamine; valla koduste laste mängukooli tegevuse toetamine (3-6aastastele); ühistranspordi graafiku vastavusse seadmine lasteaia laste liikumisvajadusega (kooli huvitegevus kannatab); uute õppemetoodikate rakendamine ning ajakohaste õppematerjalide ja tehniliste õppevahendite uuendamine; osalise lasteaiateenuse loomine ja võimaldamine (päevarühm jm); aktiivne osalemine erinevates programmides ja projektides; sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi teenuste vajadus lasteasutuses jne.</p> <p><u>Üldhariduse</u> edendamisel keskendutakse: piirkonna ühise hariduskontseptsiooni uuendamine; hoone rekonstrueerimine; algkooli õpilaskohtade suurendamine ja nõuetele vastavate õpperuumide ehitamine; abihoonete renoveerimine; õuealade mängu- ja spordiväljakute ja haljastuse uuendamine; õppevahendite ning tehnilise õppebaasi jätkuv uuendamine; koostöö arendamine erinevate koolide vahel, ühisprojektide läbiviimine; transpordivõimaluste tagamine kõikidele valla koolilastele; eelkooli tegevuse toetamine; õppe- ja kasvatustöö erinevate meetodikate jätkuv uuendamine, juurutamine ning propageerimine; võimaldada ja toetada laste koolivälist huvitegevust; pikapäevarühmade tegevuse laiendamist; nõuetekohased tingimused kehalise kasvatuse läbiviimiseks; sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi teenuse võimaldamine; Hea Alguse metoodika jätkamine; muusikariistade uuendamine ja täiendamine; erivajadustega laste integreerimine tavaharidusasutusse vastavalt võimalustele.</p> <p><u>Huvialahariduse</u> edendamisel keskendutakse: huvialahariduse omandamise toetamine ja kättesaadavus kõigile õpilastele; huvialaringide/klubide tegevuse toetamine ja valiku laiendamine.</p>
<p>Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine</p>	<p>Arengukavas on andmed pikapäevarühma ja huviringide töö kohta.</p>
<p>Huvi- ja klassiväline tegevus</p>	<p>Huviringide tegevus on korraldatud algkoolis ja lasteaias. Õpilased on saavutanud häid tulemusi huvitegevuse valdkonnas; lasteaias on huviringides osalemine 2005.aastast alates kasvanud.</p>
<p>Eriline tähelepanu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rakendatakse Hea Alguse programmi metoodikat nii lasteaias kui ka algkoolis • tähelepanu pööratakse keskkonnahariduse edendamisele ja lasteaia õppesuunaks ongi võetud “Loodus kui põnev

		<p>õpimaailm”, mille raames pööratakse tähelepanu õueõppe rakendamisele, loodusmaterjalide kogumisele ja vaatlusele, loodushäälte ja rahvapärимuse kasutamisele õppetöös, metoodiliste materjalide täiendamisele.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erinevaid tegevused saavutamaks tihedamat sidet lastevanematega. Toimuvad perevestlused nii lasteaias kui algkoolis. • Õpilaste huvide eest seisab õpilasmavalitsus, mille tegevust koordineerib huvijuht. • Tasuta mängukool (oodatakse 1-2aastasi koduseid lapsi)
Vihasoo Lasteaed-alkkool	Dokumendi kehtivus	Arengukava 2009-2013
	Ühine õppe- ja arengukava lasteaias ja koolil	Hetkeseisuga on lasteaias ja kooli õppekavad uuendamisel. Vihasoo lasteaid-alkkoolil on ühine arengukava.
	Õppeasutuse tüüp ja eripära	Õppeasutuse tüübiks on Lasteaid-alkkool (kooli osas 1.-6. klassi) Vihasoo lasteaid-alkkooli eripäraks võib pidada koostööd lapsevanematega. Aastate jooksul on välja kujunenud traditsioonid, mis annavad lasteaias-koolile omanäo ja on sidunud personali lastevanematega ja Vihasoo külaga. Eriliselt võib esile tõsta tihedat koostööd lastevanematega ja paljusid ühiseid ettevõtmisi, kus osalejateks on ka emad-isad, vanaemad-vanaisad, laste õed-vennad.
	Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	Vihasoo lasteaid-alkkooli õppekava õppe- ja kasvatuseesmärgid lähtuvad otseselt põhikooli riiklikust õppekavast.
	Arengukavalised arendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel	Parendustegevustena näevad nad säilimist lasteaid-alkkoolina ja lasteaiaslaste rühmade arvu suurendamist; koostöö naabervalla –Vihula vallaga; muutumine looduskeskse haridust pakkuvaks lasteaias-kooliks (õppekavade muutmise ja loodusõpperadade koostamine); olemasolevate traditsioonide hoidmine; täiskasvanute huvitegevuse korraldamine (küla taidlusringid); kõrgkoolide praktikantidele õppe- ja majutuskoha võimaldamine; infotehnoloogiaalase töö arendamine ja vajaliku baasi loomine; lastevanemate koolitamine; õppevormide mitmekesistamine – õuesõppe võimaluste kasutamine; huvitegevuse mitmekesistamine lastele; hariduslike erivajadustega lastele arengutingimuste loomine; koostöö arendamine Kuusalu valla teiste koolidega.
	Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine	Arengukavas on andmed pikapäevarühma ja huviringide töö kohta, kuid kindlat süsteemi ei ole välja töötatud.

	Huvi- ja klassiväline tegevus	Suur probleem on aja nappus klassiväliseks tööks, sest pärast tunde lahkuvad koolibussid varakult. Vajadus on ka huvitegevuse mitmekesistamise järele.
	Eriline tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> Väärtustatakse, et lasteaed ja kool on ühes hoones – lastel kooli tulles „pehme maandumine” MISSIOON: Vihasoo Lasteaia-Algkooli pedagoogid, olles tõeline “maasool” nende sõnade kõigeotsesemas ja paremas tähenduses, juhendavad ka täiskasvanute huvitegevust.
	Dokumendi kehtivus	Arengukava 2011-2015 on kinnitatud Raasiku valla volikogus 08. veebruari 2011. a
	Ühine õppe- ja arengukava lasteaial ja koolil	Pikavere lasteaed-alkoolil on ühine arengukava, õppekavad on lasteaial ja koolil eraldi.
	Õppeasutuse tüüp ja eripära	<p>Koolitüübiks on lasteaed-alkool (kooli osas 1.-4.klassi)</p> <p>Pikavere lasteaed-alkooli eripäraks on väljakujunenud traditsioonid, kokkuhoided, pühendunud, aktiivne, ideederikas personal, sihikindel ja kaasav juht ning väike maakool.</p>
	Õppe-kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted	<p>Õppe- ja kasvatustöö põhieesmärkideks on aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb toime oma elu ja tööga; kriitiliselt, loogiliselt ja loovalt mõtleva inimese kujundamine; õpilase mõtlema õpetamine.</p> <p>Kooli õppekava koostamisel, piirkondliku koostöö kujundamisel, kooli ja klassi tasandil õpetust kavandades ja tegelikus õppeprotsessis lähtutakse järgmistest põhimõtetest:</p> <ul style="list-style-type: none"> luuakse tingimused kõigi õpilaste ja iga õpilase arengu toetamiseks ning kaasatakse õpilane ja lapsevanem (eestkostja, hooldaja) õpilase õpiteed puudutavate küsimuste arutamisse ja selle üle otsustamisse; kehtestatakse üldised nõuded kõigile õpilastele, õpetust varieeritakse õpilaste erinevatest võimetest ja haridusvajadustest lähtuvalt; tähtsustatakse õpilaste õpihuvi hoidmine ja toetamine; õppesitus on esindatud inimkonna, Euroopa, Eesti sh Eestis elavate rahvusvähemuste kultuur; õppe- ja kasvatusprotsess pakub mitmekesiseid õpikogemusi, õpetus on süsteemne ja terviklik, õpetuslik ja kasvatuslik aspekt on tasakaalustatud; õppimisel ja õpetamisel on keskne probleemide tõstatamine ja lahendamine, küsimuste esitamine ja neile vastuste leidmine;
Pikavere lasteaed-alkool		

		teadmisi käsitatakse ajas arenevate ja muutuvatena; Õppekava põhimõtted on aluseks kogu kooli õppeprotsessile ja piirkondliku koostöö kujundamisele .
	Arengukavalised parendustegevused õppe-kasvatustegevuse korraldamisel	Parendusvaldkonnad õppe-kasvatustöös: luua tingimused kõikide õpilaste individuaalse arengu toetamiseks; tugisüsteemide rakendamine HEV õpilaste toetamiseks; andekate õpilaste õpimotivatsiooni toetamine ja õppetöö individualiseerimine; suund loodusainetele ; mitmekesiste ja õppija individuaalsust arvestavate õppemetoodikaterakendamine s.h. uurimuslik õpe, õuesõpe; lapsevanemate kaasamine õppeprotsessi.
	Õppe-kasvatustegevuse ja huvitegevuse lõimimine	Asutusel on huvitegevuse ja ringitöö plaan, tegutseb pikapäevarühm, lasteaed tegutseb päevakava järgi. Ühtne süsteem puudub.
	Huvi- ja klassiväline tegevus	Eesmärgiks on õpilasele huvipakkuva ja jõukohase huvitegevuse võimaldamine kodulähedases koolis. <ul style="list-style-type: none"> • Kooli traditsioonide kujundamine ja jätkamine: muusika ja näitering • Mitmekesise huvitegevuse võimaldamine s.h. tehnika – , loodusja spordiringid
	Eriline tähelepanu	<ul style="list-style-type: none"> • Raasiku valla arengukava kohaselt reorganiseeriti Pikavere Põhikool 2010 a. 6-klassiliseks lasteaed-alkkooliks, kuna õpilaste arv kolmandas kooliastmes vähenes tänu väiksemale sündide arvule ümbritsevates külates. Õpilaste arvu vähenemist soodustas Pikavere kooli tuleviku ebamäärasus viimastel aastatel ning lapsevanemate vähene kindlustunne kooli edasise tegutsemise osas. • kooli juhib direktor, puuduvad sekretäri- ja õppealajuhataja ametikohad, mis toovad direktorile lisakohustusi. Majandusjuhataja töötab kolmes asutuses ning füüsiliselt tihti kohale ei jõua, seega lasub osa majandusjuhatajakohustusi ka direktoril.

LISA 3. Koolijuhtidele ja haridusnõunikule esitatud küsimused

Küsimused koolijuhtidele:

1. Milliseid positiivseid ja negatiivseid külgi näete lasteaed-alkkool ühendamisel?
2. Millised muutused õppe- kasvatustegevuses tõi kaasa lasteaia ja kooli ühendamine?
3. Miks on lasteaia ja kooli ühendamine üheks õppeasutuseks mõttekas?
4. Missugune on lasteaia ja kooli pedagoogide koostöö?
5. Millele tuginetakse lasteaed-alkkooli õppekava väljatöötamisel, kes osalevad selles protsessis?
6. Kuidas on korraldatud huvitegevuse ja ringide töö koordineerimine ning läbiviimine?
7. Kuidas osalevad lasteaed-alkkooli laste vanemad huvitegevuses?
8. Missugused on lasteaed-alkkooli õpilaste võimalused osa saada kohalikust noorsootööst?
9. Palun nimetage 5 tugevust ja 5 arenguvajadust oma asutuses.

Küsimused Rapla valla haridusnõunikule:

1. Milline on Teie nägemus hästitoimivast lasteaed-alkkoolist kui koolitüübist Raplamaal?
2. Millist alkooli variandi säilimist Kodilas peate Teie õigeks,
1-4 klassi
1-6 klassi

Palun selgitage.

3. Kuidas suhtute kogupäevakooli põhimõtete rakendamisse lasteaed-alkkoolis?
4. Missuguseid lisavõimalusi õppe- ja huvitegevuse lõimimiseks loob eelharidust ja põhikooli 1.astet ühendav õppeasutus (lasteaed-alkkool)?
5. Kas lasteaia huviringid on/peaksid olema hetkel rahastatud, kui ei, kas on selleks vajadus ja võimalusi?

LISA 4. Andmed direktorite ja haridusnõuniku küsitlusest saadud vastustest

Küsimus 1. **Milliseid positiivseid ja negatiivseid külgi näete lasteaed-alkool ühendamisel?**

Vastaja 1: „Positiivsed küljed on, et lapsevanematel on vaja lapsed saata ühte asutusse, väheneb logistikaprobleem. Tekib parem kodukoha tunne kui terve pere lapsed alates lasteaiast käivad samas lasteasutuses. Reeglina on sellised ühendasutused väikese rahvaarvuga kohtades, mis võimaldab kokku hoida juhtimis- ja ülalpidamiskulusid.

Negatiivsed küljed on, et koolilastel puudub vanemate laste eeskuju (6. klass) ja võib-olla on nad veidi eluvõõramad suurde kooli minnes. Juhil on suur koormus nii kooli kui lasteaia arendamisel (eriti õppealajuhatajatöös töö õppekavadega ja õppetöö kvaliteedi jälgimisel). Reeglina ei nähta ette väikese õpilaste arvuga asutustes õppealajuhataja, majandusjuhataja, juhi abi jm ametikohti. Dokumente, õppe- ja arengukavasid tuleb aga teha topelt (lasteaed ja kool). Paraku suure töökoormuse tõttu hakkab üks või teine juhtimisliin „logisema“.

Vastaja 2: „Sellele küsimusele on minul raske vastata, kuna ajal, mil lasteaed ja kool koos hakkasid tegutsema, mind majas ei olnud. Aga põhimõtteliselt on igasuguste toimivate asutuste liitmisel alati hirme palju. Kui juht tuleb näiteks koolist (oli koolijuht), siis tunneb lasteaia pool, et nende tähtsus muutub väiksemaks ja neile ei pöörata enam tähelepanu (ja muidugi vastupidi), kardetakse teatud hüvede kadumist. Tegelikult arvan, et positiivseid külgi võiks olla rohkem. Ressursside otstarbekam kasutamine, inimeste teadmistest-oskustest ja eripäradest tulenev sünergia, laste ja perede jaoks üks oma maja tuttavate inimestega päris pikaks ajaks. Negatiivseks on muidugi asjaolu, et kooliõpetajate töötasu on riiklikult garanteeritud, aga lasteaiaõpetajate oma omavalitsuse rahakoti ning valitsejate prioriteetide meelevaldas. Ühes majas töötavad ühesuguste kvalifikatsiooninõuetega õpetajad, aga nende töötasu erinevus on liiga suur, samuti on lugu puhkuse pikkusega (lasteaias 42 päeva ja koolis 56). Lasteaiaõpetaja tunneb, et teda ei väärtustata piisavalt ning sealt tulenevad ka teatud pinged. Paraku on nii, et kool on justkui tähtsam, ja juhtkonnal on üsna raske ülesanne, et see vahe ei käriseks liiga suureks.“

Vastaja 3: „Meie kool-lasteaed ei ole kunagi ühendatud, vaid on loodudki sellisena. Ma ei näe küll mingeid negatiivseid külgi, pigem ainult positiivseid, milleks on ühine pedagoogiline kollektiiv, ühised eesmärgid, lastel on koolitee juba ette tuttav, õpetajad tuttavad, sõbrad koolis ees nn. teel lasteaiast kooli toimub „pehme kukkumine“.“

Vastaja 4: „Positiivne on see, et lasteaialastele on suuremad õpilased eeskujuks ja jälgendamiseks. Eri vanuses laste koostegutsemise oskus, kus enamasti nn. tunniväliseid või projektipõhiseid või õuesõppe tegevusi või kontserte toimub koos, kuid erineva raskusastmega vastavalt laste vanusele. Lapsed õpivad suurematelt. Me lavastame suuri näidendeid, milles osalevad kõik õpilased ja lasteaialapsed. Koostöö lastevanematega ja lastevanematel omavahel, kes koolil ja lasteaial on suures osas samad. Kuna lasteaialaste vanemad tulevad kindlasti üritustele, siis on lastevanemate osalus alati kindlustatud. Lastevanematele ja vanavanematele on tekkinud kindlad traditsioonid, kuna nad on meie majas oodatud vähemalt 11 aastat. Kooliõpilastele meeldib väikestega mängida, neid riidesse aidata, „ema“ mängida. Lasteaialastele ei tehta kunagi liiga, nende ettekandeid kuulatakse tähelepanelikult. Lasteaialapsedki on olnud õpetajate päeval „õpetaja“ rollis.

Negatiivne on asjaolu, et meil on lasteaed keset maja 1. korrusel ja selle kohal on saal. Vaikse tunni ajal saab saali kasutada ainult vaikseteks mängudeks, ei saa planeerida kehalise kasvatuse tunde. Keeruline on organiseerida õpetajate koolitusi, ühiseid väljasõite, sest lasteaia on pikad päevad. Menüü kalorsuse arvutamine on keeruline, sest õpilased saavad ainult lõuna ja nende portsjonid on suuremad kui lasteaia. Terviseametiga oleme lõpuks leidnud kompromissi.“

Vastaja 5: „Positiivsed küljed on sujuv üleminek lasteaia kooli, tuttav keskkond ning inimesed. Koostöö kooli ja lasteaia vahel on väga tõhus. Ühisürituste läbiviimine ja korraldamine ning jätkuv koostöö vanematega.

Negatiivne on see, et üks pool saab vähem tähelepanu. See on nagu liitklass, aeg on üks, aga tegema peab korraga kahte asja (2 erinevat seadust, 2 erinevat õppekava). Pedagoogiline nõukogu lasteaia ja õppenõukogu koolis – nendel on erinevad dokumendid ja nõuded. Osaliselt on töö on hakitud, killustatud, vähe aega minna süvitsi (kas kool või lasteaed).

Kool nõuab muidugi rohkem tähelepanu, aga lasteaed on meil suur. See tähendab seda, et lasteaiale tuleks rohkem energiat suunata. Ühiseid üritusi on keerukas korraldada, sest vahetused lasteaia on erineval ajal.“

Küsimus 2. Millised muutused õppe- kasvatustegevuses tõi kaasa lasteaia ja kooli ühendamise?

Vastaja 1: „Ühendamise tõi kaasa ruumide kasutuse probleemi lahendamise (ühine muusikaklass, saal-võimla), mõningad ühisüritused, pidude planeerimine jne. Eesmärgiks on töötada välja ühised väärtused, mille arendamist alustatakse juba lasteaia.“

Vastaja 2: „Lasteaial on oma õppekava ja koolil oma, aga läbi arengukava ja aastaplaani saab teatud pedagoogilist mõtet, ideed arendada. Teatud teemad hõlmavad lapsi nii koolis kui lasteaias. Meie majas võeti lasteaias (1992) omaks Hea Alguse metoodika ning kui need lapsed, kes Hea Algusega lasteaias kasvasid-õppisid, jõudsid kooli, kandus Hea Algus ka kooli edasi. Kui teatud eesrindlik pedagoogiline mõte leiab oma koha kas koolis või lasteaias, siis üsna tõenäoliselt on ta varsti kogu majas. Lasteaia ja kooli õpetajate vahel on ühe asutuse tingimustes kindlasti rohkem koostöökohti ja räägitakse nii lasteaia kui kooli õppetööst. Ikka selleks, et paremini lapse arengule kaasa aidata ning tema individuaalsusega arvestada. Väiksemates asutustes saab kindlasti teatud õpetajaid (muusika, liikumine) ning tugispetsialiste kasutada nii koolis kui lasteaias ja see loob üsna rohkesti koostöökohti.“

Vastaja 3: „Mingeid muutusi ei ole ju – kõike planeeritakse ühiselt, loomulikult vastavalt eale toimuvad lastele mõeldud tegevused eraldi nii lasteaiale kui ka koolile.“

Vastaja 4: „Meil loodi lasteaed- algkool 1989. a pärast kooli taasavamist, seepärast ei oska sellele küsimusele vastata.“

Vastaja 5: „Kasutusel on kaks õppekava. Toimuvad ühised koolitused, üritused. Sisustatud on ühine metoodiline kabinet. Ühine juhtkond.“

Küsimus 3. Miks on lasteaia ja kooli ühendamine üheks õppeasutuseks mõttekas?

Vastaja 1: „Kõik need positiivsed küljed, mis eelnevalt välja tõin. Eriti majanduslik pool tegutsedes ühes ja samas hoones (ruumid on otstarbekalt kasutuses, üks juht). Kasulik oleks kujundada alates lasteaiast ka õppekava suunitlus nt loodusõpe. Sel õppeaastal alustasime ka üks kord nädalas toimuva eelkooliga, kus lasteaialapsed meeldivad tulevad kaheks tunniks kooli.“

Vastaja 2: „Olen veendunud lasteaia-alkooli pooldaja. Siis ei jää lasteaed nii palju laste hoiukohaks (inimeste teadvuses), vaid saab tõsise õppeasutuse maine. Laste turvalisuse ja koduse tunde tekkimine. Nad ei lähe lasteaia lõpetamise järel kuhugi tundmatusse paika, vaid tuttavate inimestega tuttavasse paika. Väga oluline on ka lapsevanemate soov, et lapse ümber toimuks võimalikult vähe muutusi.“

Vastaja 3: „Majanduslik mõte on kindlasti –halduspersonal, juhtpersonal üks. Laste arv on maal niikuinii nii pisike, aga ka arendustegevuse mõttes on ju mõte sees. Kuhu II kooliastme lõpuks jõutakse, millised eesmärgid seatakse juba alushariduses ja I ja II kooliastmes –oma töö tulemusi on näha. Kindlasti on see maatingimustes üks ellujäämise võimalus, kui omavalitsus kaasa tuleb.“

Vastaja 4: „Lastele tekib kindlus tuttavas majas, järjepidevus, tuttav koolitee. Ei ole koolihirmu, sest liikumis-, muusikaõpetaja ja logopeed on meil ühised. Kuna üritused ja osa vahetunde veedame koos, siis on kõik kooliõpetajad juba tutavad. Lapsevanemadki on harjunud meie töö planeerimisega, töökorraldusega, projektidega, teavad lasteaia ja kooli dokumente, tunnevad kooliõpetajaid jne. Dokumentatsioon (põhimäärus, arengukava, õppekava, üldtööplaan, sh sisehindamise plaan, ohuolukordade lahendamine, töökorralduse reeglid, kodukord jms) on ühine, meil on ka õppenõukogu ühine, kuigi tuleb lähtuda erinevatest seadustest.“

Vastaja 5: „Järjepidevus on olemas lasteaia kooli minekul. Toimib tagasiside andmine. Rakendada saab ühiseid töötajaid. Eks kohalikule omavalitsusele on ka juhtimiskulude kokkuvõtteid.“

Küsimus 4. Missugune on lasteaia ja kooli pedagoogide koostöö?

Vastaja 1: „Eriti siiski koostööd ei ole, tegemist on erinevate haridustasanditega. Pole mõtet teha ka ohtralt ühisüritusi, sest koolilapsi ei huvita lasteaialaste esinemine ja lasteaed ei malda kuulata koolilaste pikemaid etteasteid. Koos saab teha nt spordipäeva ja mõningaid õueüritusi nt vastlapäev jmt.“

Vastaja 2: „Meie maja on üsna suur. Nii kool kui lasteaed on omaette täiesti korraliku suurusega. Oleme aastaid pööranud koostööle teadlikult tähelepanu, seda planeerinud. Kuid rahule ei saa siiski jääda. Lasteaia ja kooli tööriitm on üsna erinev ning seetõttu on õppeaasta jooksul koosolemiseks aega üsna raske leida. Aga kui töötatakse ühes majas, siis kokkupuutepunkte on päris palju. Oleme teinud ühiseid õppenõukogusid, kooli- ja lasteaiaõpetajatel on regulaarsed kohtumised, et rääkida kooli tulevate laste eripäradest ja anda tagasisidet nende arengust koolis. Lasteaiaõpetajaid on teinud kooliõpetajatele uurimise ja katsetamise praktiliste tööde näidistunde. Samuti kooliõpetajad õueõppe näidistegevused lasteaiaõpetajatele. Tugispetsialistid teevad omavahel tihedasti koostööd, jagavad materjale, ideid. Samuti muusikaõpetajad. Kooli huvijuht on nii nõuandja kui teostaja ka lasteaia

ettevõtmistes. Peredele tahaksime korraldada ikka ühiseid ettevõtmisi, kui väga sageli lasteaia-alkooli perepäeva ette võtta ei saa, sest perede arv on nii suur, et pole alati sobivat kohta ürituse tegemiseks.“

Vastaja 3: „Koostööd tehakse kindlasti laste kooliks ettevalmistamisel, tihedamat ja otsesemat kontakti kooli ja lasteaia vahel pole mujal küll suuremat, kui lasteaedades-alkoolides, mis on ühe katuse all ja ühe juhtimise all.“

Vastaja 4: „Õpetajad annavad sügisel tagasisidet laste hakkamasaamisest koolis. Õppenõukogus arutame lasteaia HEV laste hakkamasaamist, kooliõpetajad tunnevad oma tulevase õpilasi. Organiseerime ka kõiki pedagooge hõlmavaid sisekoolitusi, et oleksid ühesugused väärtushinnangud ja arusaamad. Õppeaasta aruanne sisaldab nii lasteaia- kui ka kooliõpetajate arenguestluste ja eneseanalüüside tulemusi.“

Vastaja 5: „Koostöö on hea. Toimuvad erinevad sisekoolitused, töökoosolekud, ümarlauad, laadad, peod, rahvakalendritähtpäevad, töötoad, terviseüritused jne“

Küsimus 5. Millele tuginetakse lasteaia ja kooli õppekava väljatöötamisel, kes osalevad selles protsessis?

Vastaja 1: „Õppekavad peavad olema erinevad, sest tegemist on kahe erineva haridustasandiga, saab välja töötada ühiseid väärtusi, õppesuunitlust jmt. Dokumendid peavad olema erinevad.“

Vastaja 2: „Lasteaial on oma õppekava ja koolil oma. Oleme õppekava teinud lahus. Tuginetakse riiklikule õppekavale ning osalejateks on pedagoogid.“

Vastaja 3: „Õppekava on meil mitmeosaline: lasteaia, põhikooli I ja II kooliastme ning lihtsustatud õppekava. Õppekava koostamisel osaleb küll kogu pedagoogiline personal.“

Vastaja 4: „ „Õppekava määrab kindlaks lasteaia ja kooli õppe- ja kasvatuse eesmärgid, oodatavad õpitulemused, hindamise tingimused ja korra, nõuded õpikeskkonnale, õppe ja kasvatuse korraldusele ning õppekavale; lasteaialaste tegevusvaldkonnad ning arengu analüüsimise ning hindamise põhimõtted ja korralduse“ - väljavõte õppekavast.

Nende alusel panime üheskoos kirja põhimõtted, kasutasime seadustes kirjapandut, määrasime ainekavade ülesehituse ja iga õpetaja ülesanne oli koostada oma aine kava. Neid arutasime üheskoos läbi ja andsime hinnata hoolekogule. Algul olid meil eraldi õppekavad, siis tõstsime nõustaja soovitusel kokku üheks õppekavaks. Aga see ei meeldi meile, on ka vanemate jaoks segane. Ilmselt planeerime uuesti lahku kirjutamise.“

Vastaja 5: *„Õppekava arendamisel juhitudakse seadusandlusest, kohalikest tingimustest, asutuse eripärast ja traditsioonidest. Protsessis osaleb asutuse pedagoogiline kaader, hoolekogu ja läbi lastevanemate koosolekute ka vanemad.“*

Küsimus 6. Kuidas on korraldatud huvitegevuse- ja ringide töö koordineerimine ning läbiviimine?

Vastaja 1: *„Huvijuhti pole mõttekas palgata ja meil töötab paremini süsteem, kus kooli üritused on õpetajate vahel ära jagatud ja iga õpetaja saab oma klassiga korraldada õppeaastas mitu üritust, paranenud on ka õpetajate koostöö. Üritused kujunevad omanäolisteks. Palgafond võimaldab õpetajatele selle töö eest lisatasu maksta. Varem oli huvijuhtiks üks õpetaja, kes tegi seda tööd poole kohaga. Paraku kujunes huvitegevus tema sooloesinemiseks, teisi õpetajaid ei kaasatud ja kaasata ta kedagi ei soovinud. Lasteaed aga huvijuhti ei vaja, nemad korraldavad oma üritusi nagunii ise. Mõnes ringis käivad koos koolilastega ka suuremad lasteaialapsed (tants, džiuudo), see on hea praktika. Ringijuhid töötavad tunniplaani alusel ja eraldi juhtimist ei vaja.“*

Vastaja 2: *„Laste huvitegevus toimub meil eraldi (üheks põhjuseks laste suur arv), aga aeg-ajalt korraldame ülemajalisi üritusi. Lastevanemate koolitused on ka nii lasteaiale kui koolile koos. Huvijuht on põhikohaga koolis, aga nõu ja jõuga aitab ka lasteaia ettevõtmistes. Ühisürituste organiseerimisel on huvijuht põhiline organisator. Ringid on meil nii lasteaias kui koolis. Juhendajad on ka eraldi. Ringide tööd koolis koordineerib ja kontrollib huvijuht. Lasteaias tegeleb sellega õppejuht.“*

Vastaja 3: *„Meil huvijuht puudub, ettevõtmised on õppeveerandite kaupa õpetajate – vastutajate vahel ära jaotatud vastavalt õpetajate huvidele, oskustele ja võimetele. Meil on see nii aastate jooksul välja kujunenud. Mõnikord on võimalik ka eelarvest lisatasu maksta.“*

Vastaja 4: „Huviringid on ainult koolilastele. Lasteaias õpetatakse lapsi laulma, tantsima, etlema, näidendeid esitama oma õpetajate poolt õppetegevuste raames. Suurema näidendi puhul on lavastajaks kooliõpetaja. Lastel on võimalik osaleda seltsimaja huviringides, mis asub külas, laste kodudele lähemal. Meil ei ole huvijuhti, koostame igaks kuuks detailse, üldtööplaanist lähtuva ja kuupäevadega meelespea. Üks õpetaja, ka lasteaias õpetaja, juhib, koordineerib ühe kuu tegevusi. Kuud loosime igal sügisel.“

Vastaja 5: „Huvitegevust ja ringide tööd koordineerib õppealajuhataja. Üritusi viivad läbi klassijuhatajad, ringijuhid ja muusikaõpetaja.“

Küsimus 7. **Kuidas osalevad lasteaed-alkooli laste vanemad huvitegevuses?**

Vastaja 1: „Lastega koos huvitegevuses ei osaleta, kuid lapsevanemad organiseerivad ise mõnel õhtul nädalas kooli ruumides huvitegevust (aeroobika, jooga, kapell). Üüri selle eest ei võeta, ruumide korra eest vastutavad ise.“

Vastaja 2: „Lapsevanematele huvitegevust me pole organiseerinud. Küll aga löövad nad aktiivselt kaasa neis ettevõtmistes, üritustes, mida tehakse huviringiga. Näiteks osalevad alati vanemad näiteringide väljasõitudel, esinemistel. Samuti on rahatantsuringi ja mudilaskooriga. Ikka tuleb suur hulk lapsevanemaid kaasa peole, laagrisse, kus osaleb huviring.“

Vastaja 3: „Lapsevanemad osalevad aktiivselt.“

Vastaja 4: „Kooli ja lasteaialaste vanemad on kaasatud peamiselt tervist edendavatesse ja loodusharidusega seotud tegevustesse (õuesõpe, õunapäev, sportlikud perepäevad, vastlapäev, õppeaastat läbiv KIK-i rahastatud projekt „Loomad meie ümber“ jms). Meie oleme uhked oma perede matkade üle, mis on rahvarohked, erinevas vanuses osalejatega. Mõnikord on ka beebid kaasas, lasteaialapsed, õpilased, meie endised õpilased Rõngu koolist, lapsevanemad, vanavanemad, (vanim matkaja 82-a), aktiivsem külarahvas. Lähim ümbrus on läbi käidud, nüüd tellime bussi või koguni kaks, et sõita kaugemale matkama. Lasteaias toimivad hästi töötoad koos ema või isaga. Vanem saab valida, mida ta soovib õpetada kas lasteaias või oma kodus.“

Vastaja 5: „Vanemad on aktiivsemad laatadel ja üritustel saatjatena. Osalevad pidudel ja näituste korraldamisel. Lasteaialapsed ja kooli õpilased osalevad Marikas Tantsu & Moekooli treeningrühmades, mida vanemad rahaliselt toetavad.“

Küsimus 8. Missugused on lasteaed-alkkooli õpilaste võimalused osa saada kohalikest noorsootööst?

Vastaja 1: „Asume keskusest kaugel, transpordiks on vaid koolibuss. Kahjuks pole võimalik alevikes asuvates noortekeskustes käia. Koolis töötab pikapäevarühm ja kõik lapsed saavad soovi korral kuni kl 16.00 koolis olla, väga mitmekesistes huviringides osaleda ja noortekeskust tegelikult ei vajata (lapsed on kuni 12-aastased). Pikapäevarühma võimalust kasutavad paljud. Ka pikapäevarühma toit on seni tasuta olnud.“

Vastaja 2: „Vastavalt oma huvidele saavad nad kasutada kõiki Põlva linna huvikoolide ja noortekeskuse teenuseid. Samuti on Põlva vallas külakeskuste juures üht-teist noorte jaoks.“

Vastaja 3: „Meie asukoha tõttu (eemal tõmbekeskustest) on võimalused vähesed, aga muusikakool, ujula, ratsutamine on alad, mida lapsevanemad ise organiseerivad. Need toimuvad väljaspool kooli tööaega – ehk peale koolibusside väljumist kell 15.15“

Vastaja 4: „Koostöö on seltsimaja, naisseltsi ja noortevolikoguga. Seltsimajas saab osaleda ringides, teha savitöid, on spordiplats. Noortevolikogu haarab ka meie lapsed oma tegevustesse. Liidrid on ka meie koolis olnud eestvedajateks mõnel pereüritusel. Naisseltsiga koos püüame ühendada 3 põlvkonna tegemisi, väärtustades vanema põlvkonna elutarkusi.“

Vastaja 5: „Õpilased osalevad Rapla linnas korraldavatel noorteüritustel. Alu spordimaja korraldab erinevaid spordisündmusi, millest võetakse osa. 3 kilomeetri kaugusel on ka rapla Avatud Noortekeskus ja muusika-, ning spordikool.“

Küsimus 9. Palun nimetage 5 tugevust ja 5 arenguvajadust oma asutuses.

Vastaja 1:

„Tugevused:

1. Head kogemused töös erivajadustega lastega (neid on umbes kolmandik õpilastest).
2. Õppekava toetav ja mitmekesine huvitegevus (nt robotika, nuputamine aitab kaasa matemaatika õppimisele) ja pikapäevarühm.
3. Hea koostöö külaseltsiga ja kohaliku kogukonnaga, kes samuti kirjutavad projekte ning leiavad ressursse kooli kui kogukonna keskuse arendamiseks: see on ühine huvi.

4. Pädev ja arenguvõimeline õpetajate kaader, hea arvutitega varustatus (arvutid klassides õpilaste kasutuses).
5. Kooli maine paranemine tänu paljudele uuendustele, kaasajastamisele, pidevale PR-tööle viimase kolme aasta jooksul. Enne kooli 6-klassiliseks muutmist õpilaste arv pidevalt vähenes, õpetajate kaader polnud kvalifitseeritud, „aeg seisis“ ning paljud arvasid, et kool pannakse lähiajal kinni. Nüüd seda ohtu enam pole, ehitati uus lasteaiarühm, kaadrimuudatused jne.

Arenguvajadused:

1. Lasteaia õppekava arendamine, töö planeerimine ja eesmärgistamine on nõrk.
2. Kooli õppekava, arengukava, õpetajate töökavad jne vajavad veel palju tööd.
3. Talvel on ruumid jahedad, sel suvel on lootust maaküttel põhinevale keskküttele. Pidevad probleemid kütjatega.
4. Lasteaia õpetajate omavahelise koostöö parandamine.
5. Õpilaste arvu suurendamine koolis (lasteaias on järjekorras palju väikseid lapsi). Lasteaed töötab alates 2010.a jaanuarist, teine rühm 2012.a oktoobrist. Enne seda läksid kohalikud lapsed aleviku lasteaeda 15 km kaugusele ega tulnud ka kooli. Tänavu lõpetab oma lasteaia 3. lend (3 last), keegi mujale ei lähe (ja eelmistel aastatel ka ei läinud). Järgmistel aastatel hakkab lasteaiast kooli tulevate laste arv tasapisi kasvama. Mujalt kaugemalt käib kooli vaid erivajadusega lapsi (peamiselt väikeste klasside tõttu).“

Vastaja 2:

„Tugevused:

1. Kvalifitseeritud ja tugeva sisemise motivatsiooniga personal, kelle jaoks enesetäiendamine on vajadus.
2. Koostöö ja meeskonnatöö õpetajate vahel, head suhted.
3. Tugev Hea alguse traditsioon ja lapsekeskse metoodika kasutamine ka tegelikult.
4. Materiaalsete ressursside piisav olemasolu ja füüsilise keskkonna kaasaegsus (täielikult valmib kõik sügiseks)
5. Lapsevanemate kaasamine ja avatud suhtlemine.

Arenguvajadused:

1. Käitumisraskustega lastega toimetulekuks vajalike metoodikate ja oskuste järjepidev täiendamine, omandamine.
2. IT–vahendite kasutamine igapäevases õppetöös ja uute programmide juurutamine (meil pole ruumikitsikuse ja remondi tõttu olnud juba mitu aastata korralikku arvutiklassi)
3. Pole piisavalt tugispetsialiste.

4. *HEV õpilaste toetamise süsteemi parem toimimine, IÕK ja individuaalse arengu jälgimise kaardi vormi väljatöötamine ning kasutamine.*“

Vastaja 3:

„Tugevused:

1. *Tugev õpetajaskond , hea koostöö*
2. *Tihe side vanematega, kogukonnaga*
3. *Hea koostöö vallavalitsuse ja teiste lasteasutustega (koolid, lasteaiad)*
4. *Tugiteenused laste arengu paremaks toetamiseks*
5. *Projektid aitavad elavdada õppetööd*

Arenguvajadus:

1. *Erivajadustega laste toetamine –paremate tingimuste loomine*
2. *IKT vahendite kasutamine tänapäevases õppetunnis.*“

Vastaja 4:

„Tugevused:

6. *väärtustame ja jäädvustame laste omaloomingut: 4 koolilehte aastas, almanahh iga 5 aasta järel, temaatilised kalendrid (tervise-, heade kommete , loomakalender), milles on fotod, kunstitööd ja laste omalooming, teabelehed vanematele jms.*
7. *hea õppeedukus*
8. *head sotsiaalsed suhted, väärtusarendus (see on olnud mitmel aastal meie põhieesmärk, sest oleme TEK ja TEL võrgustikus),*
9. *koostöö lastevanematega,*
10. *looduses õppimine projekti toel, kooli oma õpperada ja õpilastest giidid*
11. *oleme kirjutanud ja saanud rahastuse päris paljudele projektidele, (aastas 2-3)*
12. *aktiivsed õpetajad (Meil on koolis erinevatel aastatel silmapaistnud inimesed: Tartumaa parim terviseedendaja, Lõuna-Eesti parim liiklusõpetaja, veteranide maailmameister, metoodiliste raamatute kaasautorid). Kõik see tähendab huvitavaid ettevõtmisi, enesearendamist, laste arendamist.*

Arenguvajadus:

1. *HEV õpilaste jaoks on vähe materiaalseid võimalusi (koolis käib ka tugiisikuga õpilane, kellele oleks tarvis teistsuguseid tingimusi)*

2. *HEV õpilastele oleks vaja eraldi rohkem tunde. Õpetame liitklasse, kus kummaski klassis on vähemalt 3 erinevat taset*
3. *Eelarve on piiratud, aga maja vajab soojustust ja uut voodrit ning küttesüsteemi rekonstrueerimist.*
4. *Katsetame andekatele lastele eriprogrammide koostamist, sest liiga palju „auru“ kulub HEV lastele*
5. *2013 sügisel planeerime ühineda Comeniuse programmiga, siiani oli meil sõpruskool Soomes.“*

Vastaja 5:

„Tugevused:

1. *Kvalifitseeritud, püsiv kaader*
2. *Iga laps saab tähelepanu ja jõukohast abi.*
3. *Vanematega on hea koostöö.*
4. *Väärtustatakse draama- ja muusikaõpetust.*
5. *Mitmekesine õpikeskkond (loodus, ruumid, õppevahendid) soodustab õppimist ja terviseedendust.*

Arenguvajadused:

1. *Kiiremat ja süvendavat üleminekut uuendustele (Hea Algus)*
2. *Vaja on õppida lisaressursse hankima projektidest.*
3. *Vajame uut hoonet ja kaasaegseid ruume.“*

Intervjuu haridusnõunikuga

Vastaja 6:

1. Milline on Teie nägemus hästitoimivast lastead-alkkoolist kui koolitüübist Raplamaal?

„Lasteaed ja kool töötavad ühise ja sisuliselt järjepideva asutusena. Koostöö peab olema väga tihe ja vanemad on kindlasti parimad partnerid. Õpetajad on kvalifitseeritud, pühendunud ja teevad oma tööd lähtuvalt laste arengust ja vajadusest. Lasteaed-alkkool on kogukonnaga tihedalt seotud, kõik teavad, mis toimub, osalevad selles ja toetavad teineteist. Lasteaed-alkkool on küla süda.“

2. Millist alkooli variandi säilimist Kodilas peate Teie õigeks,

- 1-4 klassi
- 1-6 klassi Palun selgitage.

„Kodilas pean õigemaks säilitada 1.-4. klass, sest 5. ja 6.klass nõuavad enam aineõpetajaid ja ainekabinette. 1.- 4.klass peab olema lapsele kodulähedane ja turvaline keskkond. 5.klassi õpilane on sõitmiseks suurde kooli iseseisvam ja saab suuremas klassis paremini hakkama.“

3. Kuidas suhtute kogupäevakooli põhimõtete rakendamisse lasteaed-alkkoolis?

„Miks mitte, kui vanemad seda toetavad ja soovivad, siis on vaja luua selleks tingimused. Vanemate panus, vajadusel ka rahaline on see, mida tuleb eelnevalt kalkuleerida ja läbi arutada.“

4. Missuguseid lisavõimalusi õppe- ja huvitegevuse loimimiseks loob alusharidust ja põhikooli 1.astet ühendav õppeasutus (lasteaed-alkkool)?

„Kindlasti huviringid lähtudes laste võimetest ja soovidest. Erinevad õppetöövälised ja ühised sündmused.“

5. Kas lasteaia huviringid on/peaksid olema hetkel rahastatud, kui ei, kas on selleks vajadus ja võimalusi?

„Lasteaia huviringid on täna valla asutustes rahastatud vanemate poolt. Ruume saavad lapsed kasutada tasuta. Nii võiks see ka jätkuda.“

SUMMARY

MANAGEMENT PRINCIPLES OF SCHOOLING AND EDUCATION IN NURSERY-PRIMARY SCHOOL

Acquisition of education starts in nursery and continues throughout one's life. The foundation of a wise and sustainable society is its people, whose course of life and education is observed as a whole from the beginning to the end, valuing each stage of development and their consistency and cohesion.

The composition of this final paper provided me as the recreation manager for Kodila Basic School with a general idea about implementation of management principles of schooling and education in nursery-primary schools. The examination of the given subject will facilitate further versatile organisation of schooling and education in the future Kodila nursery-primary school.

The council of a rural municipality of Rapla has decided that, from academic year 2017/2018 onwards, schooling will be continued in the nursery part of Kodila Basic School pursuant to need in up to two groups and in the school part in forms from 1 to 4. The type of school will change from nursery-basic school to nursery-primary school. Making reference to the previously mentioned decision to change the organisation of work in Kodila Basic School, I chose **Management Principles of Schooling and Education in Nursery-Primary School** as the topic of my final paper.

The purpose of the final paper was to identify the management principles of schooling and education in operating nursery-primary schools.

For that purpose I examined the regulatory documents for schooling and education and interviewed the heads of five Estonian schools. These educational institutions were nursery-primary schools in Alu (Rapla County), Valguta (Tartu County), Mammaste (Põlva County), Vihasoo (Harju County) and Pikavere (Harju County). The examined documents were the study

programme of pre-school establishments, the National Curriculum for Basic Schools and the schooling and development programmes of the examined schools.

The examination of the given topic helped me identify the management principles of schooling and education in the operating nursery-primary schools.

I studied the schooling and development programmes of the given nursery-primary schools, comparing them to both national curricula and one another; in addition, I questioned the heads of the given schools and the education counsellor of Rapla County.

Derived from the final paper, I make suggestions for organising schooling and education in Kodila nursery-primary school, drawing on the experience and practice of the examined nursery-primary schools. In addition, the principles of all-day schools have been discussed, which I have a personal interest to test.

I am going to present the results of the final paper as suggestions to the management of Kodila Basic School to improve the schooling and education in the future Kodila nursery-primary school.

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Mina

Maris Ruberg
(autori nimi)

(sünnikuupäev: 14.05.1984)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose

ÕPPE-KASVATUSTÖÖ KORRALDAMISE PÕHIMÕTTED KODILA LASTEAED-ALGKOOLIS

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Külli Salumäe,
(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks säilitamise, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigus jääb alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **17.05.2013**